

Izhaja vsak petek. Posamezna št. 10 din. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema jo naročniki brezplačno. Celoletna naročnina 500, polletna 250, četrtletna pa 130 din. Za inozemstvo letno 1000 din ali 3 in pol dolarja. Tek. rač. pri Kom. banki v Kopru 65-KBI-Z-131.

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Ivan Renko. Izdaja časopisno založniško podjetje »Slovenski Jadran« v Kopru. Uredništvo in uprava v Kopru, Santorjeva ulica 26, telefon števil. 170. Tiska tiskarna »Jadran« v Kopru. Rokopisov ne vračamo.

POGLOBIMO družbeno upravljanje

V petek, 13. t. m., sta imela v Kopru Okrajni komite Zveze komunistov in Okrajni odbor SZDL pod predsedstvom sekretarja OK ZK Alberta Jakopiča-Kajtimira važno skupno sejo. Na dnevnem redu je bila po referatu sekretarja OO SZDL Martina Grajfa izčrpna in vsestranska razprava o družbenem upravljanju v okraju, nakar so drugi del te, šest ur trajajoče seje, posvetili razgovoru in sklepom glede priprave na volitve v organizacije SZDL.

Tovariš Grajf je glede nujne odprave napak, ki ovirajo ali vodijo pri nas družbeno upravljanje v napačno smer, navedel splošno analizo stanja, ki ga je osvetlil z mnogimi primeri. Govorniki so nato obdelali vsa osnovna vprašanja o družbenem upravljanju v okraju, in reči je treba, da je bila vsa razprava usmerjena proti goli deklarativnosti, ki je je včasih dokaj preveč v teh vprašanjih, premalo pa konkretnih dejavnosti. Razprava je tedaj imela močan pečat povezovanja naših okrajnih razmer s smislom sklepov gospodarskega posvetovanja pri tovarništvu Titu, s smislom sklepov zveznega in republiškega plenuma SZDL s posebnim ozirom na znani referat tovariša Mihe Marinka.

Naš ilst se bo še povrnil na posamezna zanimiva vprašanja, ki so jih iznašali na tej seji, v tem poročilu pa želimo navesti le še vsebino sklepov, ki so jih navzoči sprejeli: Pri OO SZDL se ustanovi komisija za družbeno upravljanje, ki naj analitično proučuje dosedajši razvoj družbenega upravljanja v okraju ter s pomočjo organizacijske mreže ZK in SZDL z ustrezno iniciativo pospešuje široko in vsebinsko poglobljeno družbeno upravljanje, pomaga odpravljati napake in izvajati novo smer naše gospodarske politike pri nas.

Zadružništvo mora postati organizator proizvodnje na naši vasi. Osnovne organizacije ZK in SZDL so dolžne izvajati vsa navodila glede tega, da morajo prav one biti nosilec razvijanja socialističnih odnosov na vasi.

Po občinah naj politične organizacije sprožijo pobudo za formiranje potrošniških svetov v smislu referata tovariša Mihe Marinka; povsod, kjer ko pogoji za to, pa naj se ustanove tudi hišni sveti, šolski odbori itd., pri čemer je treba prej

skrbno proučiti, koga bomo predlagali v te organe.

V zvezi z nalogo, ki ni še povsod izvršena, so politične organizacije po občinah zadolžene, da začno povsod delovati krajevni odbori; kjer pa jih še ni, jih je treba čimprej izvoliti, skrbeti za njihovo konstituiranje in pričetek delovanja, saj so člani ZK in SZDL moralno odgovorni za utrjevanje vseh oblastnih organov po občinah.

Občinski komiteji in občinski odbori SZDL naj zaradi čim širšega poglobljanja naših delovnih ljudi v probleme delavskega samoupravljanja, družbenega upravljanja in v vprašanja nove smeri našega gospodarstva priredijo ustrezna predavanja in seminarje.

Posebna naloga je nakazana našim političnim organizacijam po občinah glede vzgoje in povezovanja mladine v družbeno upravljanje. Kjer so pogoji za to, je treba ustanoviti klube mladih proizvajalcev z določenimi nalogami.

Občinski komiteji ZK in odbori SZDL naj pregledajo na svojih območjih ves kader, ki je v raznih odborih ljudske oblasti, hkrati pa zadolžijo odbornike, da o delu OLO, obč. ljudskega odbora, zbora proizvajalcev itd. poročajo v odborih političnih organizacij, v delavskih svetih, na zborih volilcev, na sestankih množičnih organizacij itd. Razen tega naj komiteji in odbori SZDL ustanovijo klube ljudskih predstavnikov, funkcionarjev družbenega upravljanja in delavskega upravljanja in delavskega samoupravljanja v vseh občinah. V teh klubih naj se redno obdeluje vsa lokalna gospodarska in politična promblematika.

Da bi se občinski ljudski odbori v svojih družbenih planih orientirali predvsem na lastno zmogljivost, naj obč. komiteji ZK in odbori SZDL analizirajo gospodarske po-

trebe občine v duhu vzklajevanja njenih potreb s potrebami skupnosti, nato pa naj na tej osnovi priporoče gospodarjenje občinskim ljudskim odborom.

Občinski komiteji ZK in odbori SZDL naj vzpostavijo stalne in tesne stike z občinskimi sindikalnimi sveti, posebno v zvezi z razvijanjem delavskega samoupravljanja.

Poslednji sklep po prvem delu seje končno zadolžuje občinske politične organizacije, naj se skrbno pripravijo tudi na bližnje skupščine socialnega zavarovanja, za katere naj skupno predlagajo kandidate za delegate.

Ob drugi točki dnevnega reda je predsednik Okrajnega odbora SZDL Albert Jakopič-Kajtimir razložil pomen skorajšnjih volitev v osnovne, občinske in v okrajni odbor SZDL, glede katerih je izvršiti razgibane vsebinske priprave do sredine februarja. Bilo je sklenjeno, naj poteka vse priprave za omenjene volitve v snislu najširšega pojasnjevanja naše gospodarske politike, vključevanja novega članstva, tekmovanj, utrjevanja organov družbenega upravljanja itd. Same volitve pa naj bodo manifestacija moči delovnega ljudstva v našem okraju. sš

Pred sindikalnimi organizacijami so nove naloge

(Uspehi in pomanjkljivosti sindikalnih organizacij v koprskem okraju v preteklem letu)

Iz poročila in diskusije na II. občnem zboru Okrajnega sindikalnega sveta

V soboto je bil v mali dvorani koprškega gledališča II. občni zbor Okrajnega sindikalnega sveta.

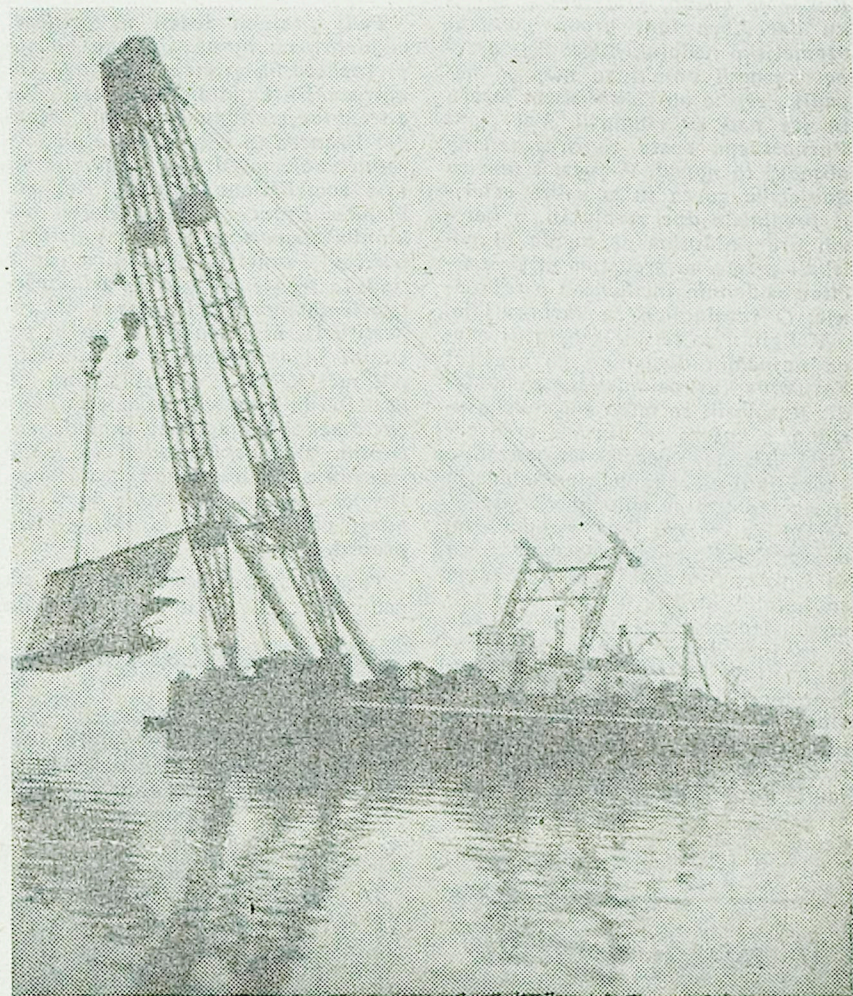
Glavno poročilo je imel predsednik okrajnega Sindikalnega sveta, ljudski poslanec Anton Šturm.

V začetku svojega referata je tov. Šturm poudaril, da beležimo od zadnjega občnega zbora v Jugoslaviji več dogodkov velikega političnega in gospodarskega pomena za nadaljnji razvoj socializma v naši domovini in v svetu sploh.

Ko je govoril o novi upravno-teritorialni razdelitvi občin in okrajev, ki smo jo uvedli lani, je tov. Šturm poudaril, da so se novi upravni razdelitvi takoj prilagodile tudi naše sindikalne organizacije. Zato imamo danes v devetih občinah koprškega okraja tudi devet občinskih sindikalnih svetov z 235 sindikalnimi podružnicami in z nad 17 tisoč člani. Število vseh zaposlenih pa je nekaj nad 20 tisoč. To pomeni, da je danes v koprskem okraju sindikalno organiziranih 86 odstotkov vseh zaposlenih.

Po posameznih občinah je največji odstotek, to je 99,7% sindikalno organiziranih v Pivki, slede Piran in Ilirska Bistrica z nad 90%, pa Izola, Postojna, Herpelje, Koper, Sežana in na zadnjem mestu Divača z 72%.

Iz poročila je razvidno, da je koprski okraj lani dosegel dokajšen gospodarski vzpon. Tako sta industrija in rudarstvo presešla planirano proizvodnjo za okrog 6%. Tudi gradbeništvo je svojo nalogo izpolnilo uspešneje kot leta 1954. Tu so se pokazali lepi plodovi uvedbe dela in nagrajevanja po

»Veli Jože« pluje s plenom v rokah po morju

Na letošnjo turistično sezono se moramo že zdaj pripraviti

V sredo je zasedal v Kopru svet za turizem in gostinstvo pri okrajnem ljudskem odboru. Razpravljali so o pripravah za letošnjo turistično sezono, ki ne sme najti naše turistične kraje nepriznane, kot se je to običajno dogajalo pretekla leta. Gre predvsem za odpravo dosedanjih pomanjkljivosti v našem gostinstvu, da bodo gostinska podjetja in potovalni uradi pravočasno zagotovili enakomeren dotok domačin in tujih gostov v tukajšnja letovišča.

S tem v zvezi seveda nastajajo razni problemi, kot pravočasna izvedba predvidenih investicijskih del, izboljšanje zvez v cestnem in morskem prometu, zagotovitev prekrbe s potrebnimi artikli, ureditev turistične službe, kopališč, zabavišč, priprava programov za kul-

turno in športno razvedrilo in zlasti pa za pravočasno zagotovitev vodilnega kadra v gostinskih podjetjih.

Postavlja se vprašanje čimprejše izvedbe že odobrenih del v gostinstvu in turizmu, nabava potrebne opreme, prevoznih sredstev za cestni in pomorski promet, ureditev predvidenega sprehajališča ob morju med Koprom in Seamedelo itd. Znana stvar je, da že ob današnji obremenitvi v mrtni sezoni naša avtoprovoznika podjetja s svojim voznim parkom ne morejo zadovoljiti vseh potreb in je torej nujna nabava še nekaj vozil.

Člani sveta so o vseh teh vprašanjih izmenjali mišljenja in na osnovi izkušenj sprejeli potrebne sklepe.

učinku. Tako je gradbeništvo preseglo plan za kakih 12%. Visoko je presegel planirano realizacijo tudi promet, posebno cestni z 51,5%. Gostinstvo in turizem sta presegla svoj plan za približno 32%, trgovina pa povprečno za 10% (trgovina na drobno za 25,7%). Edina panoga, ki kot celota ni izpolnila plana, je obrtništvo, ki bo, kot vse kaže, doseglo svoj plan le do višine 94%.

Toda, čeprav je bil lani razvoj gospodarstva v koprskem okraju v celoti ugoden, se vendarle vsiljuje vprašanje, ali so naši kolektivi dovolj izkoristili objektivne možnosti.

Podatki namreč kažejo, da je v precejšnjem številu podjetij v okraju odstotek zaposlenih po učinku še zelo nizek, čeprav je način proizvodnje v njih ugoden za uvedbo norm ali akordov za veliko večino delovnih mest. To velja zlasti za Industrijo kraškega marmorja, za podjetje LAMA v Dekanih, Lesni kombinat v Ilirski Bistrici, Pletenino v Sežani, tovarno Delanglade v Kopru, podjetje Mesni izdelki v Postojni, za kmetijska posestva, pa tudi drugod.

Nagrajevanje po učinku omogoča že sedanji plačni sistem, v tem ko bo v prihodnosti še bolj. Zato so izgovori vodstev podjetij, češ da težave s plačevanjem zaslužkov povzročajo banke in družbeni instrumenti, neutemeljeni in neprimerni, ker le zavajajo delovne ljudi ter jih demobilizirajo, da bi se vneto borili za izboljšanje organizacije dela, za stopnjevanje delovne storilnosti, varčevanja surovin in materiala, ter čuvanje strojev in orodja, ki jim jih je družba zaupala v upravljanje.

Negativni pojav je tudi, da je pri podjetjih, ki navidezno znatno presegajo postavljene norme, pogosto zadaj oportunistični vodstev,

delovnih kolektivov in sindikalnih podružnic takih podjetij. Nadalje je v gradbeništvu dokaj pereče vprašanje dejstva, da po analizah iz posameznih podjetij gradbeni delavci nedovoljno izkoriščajo delovnik, prav tako pa je važno tudi vprašanje štednje in čuvanja materiala, predvsem lesa, opeke, peska. Saj kos zidne opeke stane 11 dinarjev, 1 kubik lesa 28.000 din, 1 kubik peska pa 4000 din, po vseh naših gradbiščih pa vidimo lahko veliko razbite opeke in razmetane lesa, raztresenega cementa in peska. Tak brezbrizen odnos do gradiva občutno draži že itak drage gradbene storitve.

V zvezi z investicijami in novimi gradnjami pa bodo morale sindikalne organizacije posvetiti pozornost strogemu izvajanju sklepov o preprečevanju divjih gradenj brez utemeljenih potreb, odobrenih načrtov, brez perspektive ali celo brez potrebnih sredstev. Obenem pa bodo morale sindikalne podružnice neprimerno bolj skrbeti za izboljšanje organizacije dela in za širšo uvedbo nagrajevanja po učinku v vseh gradbenih podjetjih, saj je 1. julija lani delalo v njih po normah komaj 46,4%, po podatkih na dan 30. septembra lani pa 60% vseh zaposlenih delavcev.

Te in druge probleme bodo morale naše sindikalne organizacije predvsem jasno in odkrito obravnavati s člani kolektivov, kajti njih boljši zaslužek in višja življenjska raven sta predvsem odvisna od kolektivov samih, to je od njih boljše storilnosti, organizacije dela in podobno. Seveda pa bodo sindikalni aktivisti v podružnicah lahko najbolj vplivali na ostale člane delovnih kolektivov le tedaj, če bodo sami vzor poštenosti in borcev za socialistične odnose.

Sprehod PO SVETU

V Bonnu so se začela te dni jugoslovansko-nemška pogajanja o predvojnih in medvojnih terjativah Jugoslavije od Zvezne republike Nemčije. Pogajanja so prekinili v decembru 1954. Kakor je znano, so v tem razdobju rešili nekatera vprašanja procedure, vodilni politiki Zahodne Nemčije pa so v svojih izjavah poudarili, da je Nemčija pripravljena zavzeti sprejemljivejši stališče.

Dogodki preteklega tedna so se spet osredotočili okrog Srednjega vzhoda. Največjo pozornost je vzbudil izraelsko-sirijski spor, ki so ga obravnavali v Varnostnem svetu. Kakor je znano, je Izrael v začetku decembra lani grobo poteptal ozemelsko nedotakljivost tuje države. Njegovi vojaki so namreč napadli sirijske ob Galilejskem jezeru in jih nad 60 pomorili. Vsi člani Varnostnega sveta so brez izjeme obsodili ta napad. V zvezi s tem so Sovjetska zveza in zahodne velesile predložile dve resoluciji, v katerih gre predvsem za to, da bi postali primerna sredstva za preprečitev podobnih incidentov v prihodnje. O resolucijah še razpravljajo.

V Egiptu so te dni zabeležili enega največjih dogodkov po zrušitvi Farukove kurupcionistične samovlade. Razglasili so novo egiptovsko ustavo, s katero je uveden predsedniški sistem, vezan na narodno skupščino z zakonodajno oblastjo in na plebiscitne odločbe naroda. V ustavi je razen tega noudarjeno, da je Egipt arabska država in da so Egiptčani arabski narod. S tem so hoteli potrditi utrjevanje enotnosti Arabcev kot pomembne sile v mednarodnem obsegu. Prav zato in tudi zaradi izredne demokracije so novo egiptovsko ustavo s simpatijami pozdravili v vseh arabskih državah. Predsednik sirijske vlade je med drugim izjavil, da bo Egipt postal voditelj arabskega sveta na poti v pravo demokracijo.

Glavni tajnik Organizacije Zdr-

V nekaj vrstah

RIM. Italijansko ministertvo za zunanje zadeve je povišalo poslanstvi v Siriji in Izraelu v rang veleposlanstva. Uradno so pojasnili, da ta korak nima nobenega političnega pomena in da s tem ukrepom Italija ne želi vlivati na Srednji Vzhod in ne namerava posredovati v izraelsko-arabskem sporu.

PARIZ. Ta teden je odpotovala v Peking francoska delegacija, da bi se s kitajskimi gospodarskimi funkcionarji dogovorila o gospodarskem in trgovinskem sodelovanju med obema državama.

MOSKVA. Predstavnik sovjetskega zunanjega ministertva je izjavil, da je premier Bulganin v svojem intervjuju ameriškim listu »Vision« dejal, da je SZ pripravljena vzpostaviti diplomatske odnose z deželami Latinske Amerike.

WASHINGTON. Predsednik Eisenhower je uradno sporočil, da bo dne 13. marca v New Hampshire kandidiral na predhodnih volitvah za republikanskega kandidata na predsedniških volitvah.

BEOGRAD. Konec februarja bodo v Beogradu razgovori za ureditev večnega prometa med Bolgarijo in Jugoslavijo. Pričakujejo, da bodo podpisali tudi sporazum o tehničnem sodelovanju, nabavljanju pogonskega materiala, sprejemanju blaga in carinjenju.

LONDON. Londonski krogi poudarjajo, da bo eno izmed najvažnejših vprašanj v okviru anglo-ameriških razgovorov problem atomskega orožja in poskusov z vodikovimi bombami. Do razgovorov bo prišlo ob obisku premiera Edena v Washingtonu.

KOLN. Ta teden je na obmejno postajo Herleshausen prišel prvi transport s 453 pripadniki bivše hitlerjeve armade, ki so bili v SZ obsojeni zaradi vojnih zločinov. To je prva skupina zločincev, ki niso bili pomilosteni in bodo o njihovih dejanjih sklepala še nemška sodišča.

MOSKVA. Pooblaščenici v Moskvi poročajo, da bo bivši predsednik francoske republike Vincent Auriol obiskal v začetku februarja Sovjetsko zvezo.

ženih narodov Hamarskoeld je začel te dni daljše potovanje po Evropi in Srednjem Vzhodu. Doslej je obiskal London in Atene, od tod pa bo odpotoval v Turčijo, Egipt, Iran in Jordan. Udeležil se bo tudi zasedanja Ekonomske komisije OZN za Azijo in Daljni Vzhod, ki se bo začelo 2. februarja v indijskem mestu Bangaloru. Hamarskoeld je glede svojega potovanja rekel, da ne gre za uradne, temveč le za formalne obiske dežel, kjer še ni bil. Kljub temu pa nekateri pripisujejo njegovemu potovanju večji značaj, zlasti glede na dejstvo, da se bo precej časa mudil na Srednjem Vzhodu.

Tudi pretekli teden ni prinesel odgovora na vprašanje, kdo bo novi predsednik francoske vlade. Kot najresnejša kandidata omenjajo voditelja republikanske fronte Mendès Francea in Guy Molleta ali morebiti kakšno drugo osebnost iz vrst socialistične stranke. Ker sta Mendès France in Guy Mollet odklonila povezavo s Komunistično partijo Francije in okviru nove ljudske fronte (čeprav ne odklanjata njenih morebitnih glasov pri investituri), ni pričakovati, da bi sestavili vlado, v kateri bi bili tudi poslanci KPF. Ni pa izključeno, da bi KPF in republikanska fronta le našli nekakšen sporazum glede notranjih francoskih zadev in glede reševanja kolonialnega vprašanja. Druga stvar pa je, kako bo v zunanji politiki, kjer ju loči globok prepad.

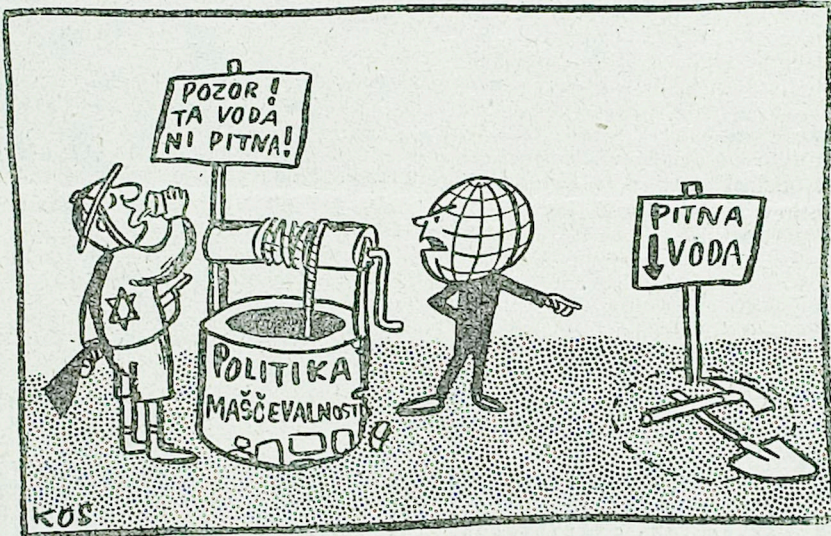
Tudi ta teden so zabeležili na področju Alžira in Maroka nove

protifrancoske akcije. Položaj je zlasti napet v Alžiru, kjer so v zadnjem tednu ubili okrog 100 ljudi. Francozi so začeli z obširnimi »očiščevalnimi« akcijami v pokrajini Nemenshi. Zaradi zaostrenega položaja v Alžiru je odpotoval francoski generalni guverner Soustelle v Pariz, kjer je obrazložil Fauru svoj načrt popolne vključitve Alžira v francoski gospodarski in politični sestav. Rezultati njegovih razgovorov s Faurom še niso znani. V francoskem Maroku pa so uporniki najaktivnejši na področju Rifa, kjer so oblečeni v ameriške uniforme, napadli neko orožniško postajo ter odnesli vse orožje in strelivo.

Mnogo polemik so vzbudile te dni po svetu nedavne izjave ameriškega zunanjega ministra Dullesa v reviji Life. Ameriški zunanji minister je sicer izjavil, da tega članka ni napisal, niti ne ve, da ga bodo objavili, vendar je zatrdil, da so ZDA pripravljene braniti svoja načela celo za ceno vojne nevarnosti. Ton njegovih izjav novinarjem je bil tokrat precej pomirljivejši. Poudaril je le, da gospodarska konkurenca s Sovjetsko zvezo nalaga Združenim državam Amerike nadaljnjo pomoč tujini.

Sovjetska zveza se v zadnjih tednih vedno bolj zavzema za upostavljanje dobrih odnosov z državami Latinske Amerike. Bulganin je s tem v zvezi dejal novinarjem, da je Sovjetska zveza pripravljena navezati diplomatske odnose z vsemi deželami Latinske Amerike in izboljšati trgovinske odnose z njimi.

Ob zaključku naj omenimo še potovanje novoizvoljenega predsednika braziljske republike Kubicka po Evropi. Doslej je obiskal Pariz, Bonn in Rim. Njegovi razgovori se ne nanašajo samo na ureditev prijateljstva z temi državami, temveč tudi na gospodarske povezave.

— Ali ne bi bilo pametneje, če bi nehal s temi neumnostmi in se lotil dela z соседom?

Arabske države - žrtve tujega vmešavanja

Srednji vzhod ni nov pojem. Že pred prvo svetovno vojno so govorili o deželah Bližnjega in Srednjega vzhoda. Pozneje, zlasti po drugi svetovni vojni, smo Bližnji vzhod kar enostavno priključili Srednjemu.

Vendar še sedaj ni jasno, kaj obsega oz. kje začenja Srednji vzhod. Za Američane na primer začenja že v Grčiji in v Libiji. Za nas ta spor gotovo ni važen. Važnejša je brez dvoma ugotovitev, da je ta pojem v zadnjih letih dobil popolnoma novo vsebino.

To ni več most med Anglijo in Indijo, most, ki veže Anglijo z njenimi kolonijami, protektorati, dominijoni na jugu Azije in vzhodu Afrike. To je danes že svet zase. To ni več britansko municijsko skladišče pod Kavkazom. Srednji vzhod hoče o svoji usodi odločiti sam, brez vseh zaščitnikov.

Dolgo so dozorevale pogoji za to. V prvi vojni so Angleži angažirali Arabce v borbi za osvoboditev arabskih dežel izpod turškega gospodstva. Toda iz turške odvisnosti so padle arabske dežele v drugo — angleško odvisnost. Šele po drugi svetovni vojni je napočila zora za Arabce.

Dosti se je že pisalo o interesnih borbah na Arabskem polotoku. Ali ne bi raje pogledali stvari od blizu? Ponavadi namreč uvrščamo vse arabske dežele pod isti imenovalec. Pri tem pa le preveč radi pozabljamo na vse mogoče struje, ki še vedno razdvajajo arabski svet.

Res so si glede palestinskega vprašanja Arabci edini. Vsi se zavajajo, da se lahko le s skupnimi

močmi upro zunanjemu pritisku. Vsi govorijo skupen jezik. Vendar pa arabske države dosedaj še niso sklenile nobene kolektivne pogodbe med seboj. Še dvostranske pogodbe so vsaj brez prave vsebine. Sirija in Libanon se že cele mesece pogajata o sklenitvi take pogodbe, pa še nič ne kaže, da bi do nje že kaj kmalu prišlo. Vendar se Arabci vdajajo velikopoteznim načrtom.

Skoraj ni konference, da ne bi ta ali ona arabska država predložila svoj načrt o arabski federaciji o. konfederaciji. Toda, dokler bosta v Arabiji obstojali dve dinastiji in dokler bo v pretežnem delu arabskih dežel trgovina igrala tako veliko vlogo, na kaj takega sploh ni možno misliti. Prav tako ne, dokler se bodo v jordanski prestolnici še ukvarjali z načrtom »Velike Sirije«, ki naj bi obsegala Sirijo, Jordan, Libanon, pa morda še Palestino. Ta ideja je sicer padla v vodo že koj po smrti Abduhala, bivšega jordanskega kralja, vendar pa jo od časa do časa še vedno servirajo javnosti.

Ni vse zlato, kar se svetli; ta star slovenski pregovor bi morda ne bil odveč na tem mestu. O arabski solidarnosti se v zadnjih časih precej piše. Vendar pa moramo biti prav tukaj previdni. Tudi dežele Latinske Amerike so bile spočetka vse pod eno upravo. Pozneje pa so se razbile na dvajset držav, čeprav se na vsem ogromnem ozemlju od Mehike pa tja do Ognjene zemlje govori le en sam jezik (razen v Braziliji in pa na Haitiju).

V arabskem svetu pa so se že prav na začetku osvobodilnega gibanja pokazale sumljive razpoke.

Pogrevanje iredentističnih teženj

Po rešitvi tržaškega vprašanja smo upravičeno pričakovali, da bo z odstranitvijo tega kamna spodlitke odprta pot vzpostavitve dobrih sosedskih odnosov in plodnega medsebojnega sodelovanja. In v tem nismo bili razočarani. Od tega časa naprej so se naši odnosi z Italijo znatno izboljšali in narejenega je bilo že marsikaj, kar je koristilo obema državama. Čeprav iredentistična in profašistična propaganda v tem času ni mirovala, je bila njena akcija spritno močnejše težnje po sodelovanju več ali manj osamljena, saj je danes bolj kot kdajkoli vsakemu treznemu človeku v Italiji jasno, da vsakršna gonja za revendikacijo na račun Jugoslavije lahko samo škoduje dobrim odnosom med obema deželama in s tem tudi neposrednim koristim Italije.

Zaradi tega nas toliko bolj čudijo izjave prvaka Italijanske socialistične stranke (PSI) Pietra Nennija, ki je minulo nedeljo govoril na javnem zborovanju v Trstu. V njegovih izjavah ni sicer ničesar novega, ničesar taksnega, kar bi ne bili že slišali — novo je samo to, da so te izjave prišle iz ust prvaka stranke, ki se imenuje socialistična, medtem ko smo jih bili navajeni slišati doslej le iz ust najbolj zagriženih iredentistov in profašistov.

Kaj je hotel Nenni doseči s tem, da je govoril Tržačanom o meji, ki bi morala teči nekje pri Pulju, o tem da je vzpostavitev pravične meje med Italijo in Jugoslavijo pogoj za dobre sosedske odnose, o raznarodovanju bivše cone B in podobno? Ni naša naloga, da ugrabimo. Gotovo pa je to, da so Nennijeve izjave metanje polen pod noge vsem tistim, ki si, pri nas in v Italiji, prizadevajo izgladiti stare spore in nadaljevati po poti sodelovanja, začeti z rešitvijo tržaškega vprašanja.

Odločen protest furlanskih partizanov

Na svojem kongresu, ki je bil minuli teden v Vidmu, so furlanski partizani in drugi udeleženci odporniškega gibanja proti fašizmu za časa druge svetovne vojne, ostro obsodili Videmski proces proti beneškim partizanom in sploh klevetniško gonjo proti pripadnikom partizanskih enot.

»Kongres v tej zvezi opozarja vse, ki jim je bodočnost domovine pri srcu, da bo italijanska demokracija ogrožena vse dotlej, dokler se bodo z obravnnavami in klevetniškimi kampanjami preganjali oni, ki so s svojo borbo ponovno pri-

dobili Italiji svobodo,« je rečeno tudi v zaključni resoluciji. Prav tako resolucija poudarja, da je glede na specifični položaj Furlanije potrebno vzpostaviti bratsko prijateljstvo z narodi onstran meje, predvsem z jugoslovanskimi partizani, v duhu skupne borbe proti nekdanjemu skupnemu sovražniku, v interesu miru, razvoja Furlanije in Italije sploh.

NOVICE S TRŽAŠKEGA

V Trstu so v nedeljo zaključili dva kongresa in sicer kongres krščanske demokracije in socialnih demokratov (PSDI). Oba, zlasti pa kongres krščanske demokracije, sta bila precej nezanimiva. Tudi diskusije, ki so sicer v glavnem nakazale aktualne probleme, niso pokazale poglobitve in še manj dale kakšne konkretne zaključke.

Italijanski minister Marazza je te dni obiskal tržaško livarno tovarne strojev. Ni pa se mogel prepričati o nepovoljnih pogojih, v katerih delajo livarji. Svojo nezadovoljstvo so delavci te livarne izkazali v diskusiji na sobotni skupščini, kjer so prikazali neznosen položaj v livarni. Gre za delovne pogoje; ravnanje livarne namreč še vedno zavrača zahteve delavstva o izboljšanju teh pogojev.

Na seji občinskih svetov občin Repentabor, Dolina in Zgonik so svetovalci odobrili resolucije, v katerih zahtevajo ustanovitev proste cone, v katero bi bilo zajeto vse tržaško področje. Prebivalstvo teh občin je z velikim nezadovoljstvom sprejelo vest, da so vladni krogi nasprotni ustanovitvi proste cone.

Lani je bilo število mladostnikov, ki so bili poslani v poboljševalnice, znatno večje kot prejšnje leto. Iz tega bi lahko upravičeno sklepali, da mladinska kriminaliteta v Trstu narašča. Značilno je, da je več primerov, ko je poboljševalnica mlade izpričnice še bolj pokvarila.

Tržaška prefektura je rekvirirala vse stavbe ob sesljski obali, ki ležijo na zemljišču princa Turn-Taksisa. O tem krožijo govorice, da bodo te stavbe preuredili in zgradili še nove, tako da bi dobili prostore za vselitev kakšnih dvesto družin istrskih ezulov. Če to odgovarja resnici, se bo turistični Sesljan spremenil v kolonijo istrskih izseljencev.

Sv. Ivan v Trstu je bil še pred leti nekako predmestje in strnjeno slovensko naselje. Po zadnji vojni pa je skoro izgubil domače lice, ker se je tu naselilo veliko število italijanskih družin, istrskih beguncev in tudi meščanov, ki so dobili stanovanja v novih ljudskih hišah. Pred leti je bila tu zelo razvita vrtnarija. Nove stavbe so izpodrinile skoro vse vrtove. Nekdanje vrtnarje tarejo hude skrbi, ker jim sedaj primanjkuje zemlje, delo je drago, skromne pridelke pa morajo prodajati po neprimernih cenah.

Po statističnih podatkih goriškega županstva obiskuje slovenske šole 669 otrok, od teh je 345 dijakov srednjih šol, 279 otrok osnovnih šol in 45 otrok, ki obiskujejo otroške vrte. Slovenske šole imajo na razpolago 44 učilnic. Na vsako učilnico pride okrog 15 otrok.

RAZPIS

Komisija za razpis direktorskih mest pri občinskem ljudskem odboru Sežana

razpisuje

RESTO UPRAVNIKA

gostinskega podjetja »Restavracija Mohorčič« v Sežani

Pogoji: srednja gostinska šola in najmanj 2 leti prakse v gostinstvu. — V poštev pridejo tudi kandidati, ki nimajo zgoraj navedene šolske izobrazbe, če imajo 5 let prakse v vodstvu gostinskih podjetij.

Plača po tarifnem pravilniku. Pismene ponudbe z življenjepisom in dokazili o dosedanjem službovanju je treba poslati občinskemu ljudskemu odboru Sežana do 23. januarja 1956.

Komisija za razpis direktorskih mest pri obč. LO Sežana

M. O.

PLODNO DELO OBČINSKE KONFERENCE ZK NA PIVKI

Komunisti v prvih vrstah borbe za napredek

Lahko rečemo, da v Pivki se ni bilo misliti tako izčrpnega poročila o stanju področja, kot ga je na sobotni konferenci ZK pivske občine podal sekretar Joze Buh — Borut. V občini je 262 komunistov, ki jih je na konferenci zastopalo 49 delegatov.

Uvodoma je konferenca tople pozdravila prisotnega sekretarja OK ZKS Koper Alberta Jakopiča — Kajtimira, dalje člana OK ZKS Koper Gino Gobbo in Franca Klobučarja, predstavnika garnizijskega komiteja ZK in druge goste.

Sekretar Borut se je v svojem poročilu dotaknil prav vseh vej družbenega življenja na Pivki. Posebej se je zadržal na perečih problemih, na vprašanju družbenega upravljanja in delavskega samoupravljanja, na dejavnosti kmeta in pobegih čez mejo, o gospodarstvu s posebnim poudarkom na kmetijstvu in zadrugi, govoril je o dejavnosti množičnih organizacij, zlasti mladine, o trgovini in obrti, o šolstvu in prosveti, o učiteljsstvu itd. Posebej je obravnaval organizacijska vprašanja, disciplino članstva in lik komunistov ter njegovo vlogo v naši družbi.

V živahni razpravi so delegati obnavljali številne probleme. Iznašali so konkretne primere pomanjkljivosti in perečih problemov na terenu. Tako je pomanjkanje primernih prostorov vzrok za neaktivnost zlasti mladinske organizacije. Govorili so o ideološkem dvigu člansiva, ki je prvi pogoj za uspešno opravljanje svojih nalog. V organizaciji družbenega upravljanja namreč sodeluje 85 komunistov, ki se morajo za to delo čimbolj usposobiti. Ugotovili so tudi, da sami komunisti premalo delajo z mladino, ki je mnogokje zapostavljena. Drastičen primer je stanje v tovarni Javor, kjer je zaposlenih nad eno tretjino mladincev, pa nimajo v delavskem svetu ali upravnem odboru niti enega predstavnika.

Opazovalec je na konferenci imel vtis, kot da nekaj leži v zraku, nekaj perečega, v kar pa nihče ne mara zagreti. To se je zlasti pokazalo med premoni, ko je sekretar pozival delegate in goste iz tovarne Javor, naj iznesejo stanje v tovarni, pa so se temu vsi izmikali in do take diskusije ni prišlo.

V razpravo je posegel tudi tovarš Kajtimir. Po kratkem prika-

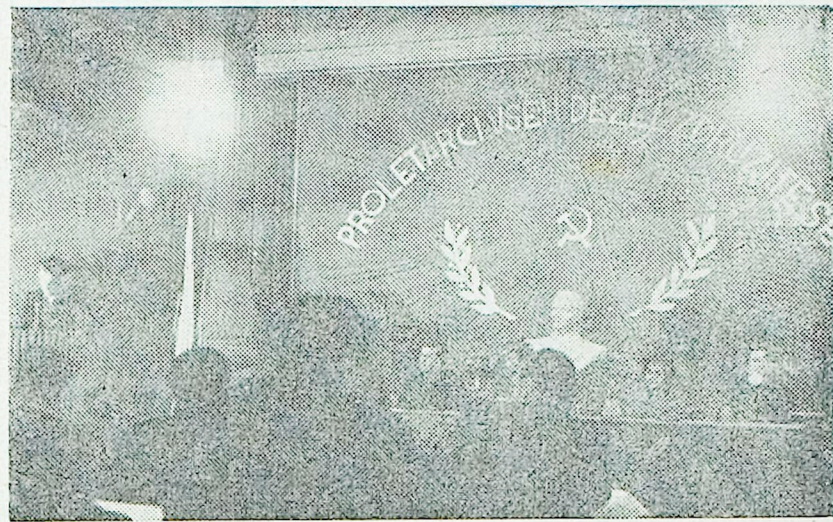
zu najnovejšega položaja v naši zunanji pomoči in notranjega razvoja, je prešel na konkretno obravnavanje domačih problemov. Nanizal je nekaj osnovnih smernic kot napotilo za nadaljnje delo. Z razvijanjem socialističnih odnosov na vasi utrjujemo pot dviganja kmetijske proizvodnje — preko socialističnih gospodarstev. Ne gre očitati samo kmetu nesocialističnih tendenc, saj bi tudi marsikateremu industrijskemu ali trgovskemu podjetju lahko očitali, da dela samo za dobiček in izkorišča svoj monopolni položaj. Stabilizacija gospodarstva je prvi pogoj za izboljšanje življenjskega standarda, naslednji čimtelj pa je dvig proizvodnje na vseh področjih.

Ko je govoril o delu komunistov, je dejal, da jim je predvsem treba z vztrajno idološko izgradnjo odpreti perspektivo. Pri članstvu je treba zaostrevati vprašanje aktivnosti na vsakem mestu, zlasti pa pri delu v množičnih organizacijah. Boriti se moramo proti neprežvelemu konzervativizmu v miselnosti ljudi. Ne bo nas rešilo zapiranje med štiri stene, marveč je treba iti aktivno na delo in se na vsakem koraku boriti za socialistične odnose. Treba jih je uveljaviti tudi doma, zlasti pa je treba začeti že pri naših najmlajših in jih vzgajati tako, da ne bodo pogrdili preživelih mističnih obredov ob raznih praznikih, ki jih je treba nadomestiti z uveljavljanjem praznovanja pomembnih dogodkov v življenju otrok in mladine, kot so sprejem med Cicibane, prestop med Titove pionirje, v mladinsko organizacijo itd., zlasti pa praznovanje naših narodnih praznikov in novotletne jelke.

Gospodarski položaj v okviru koprškega okraja je orisal tovarš Klobučar, dotaknil pa se je tudi nekaterih drugih problemov, kot vprašanja lojalnosti nekaterih učiteljev, ki s svojim vzgledom zavajajo otroke in jih vodijo v klerikalne vode, kot je bil na konferenci iztisen konkreten primer.

Delegati so iz svoje srede izvolili nov občinski komite 15 članov. Za izvolitev se je zahvalil tovarš Borut in obljubil, da bo novi komite napravil vse, da opraviči izkazano zaupanje. Pozval je vse delegate na sodelovanje. Konferenca se bo v istem sestavu sestala spet čez šest mesecev in bo proučila izpolnitev vseh nalog in sklepov, ki so bili zdaj sprejeti. To je zelo pametna pobuda, ki naj bi našla posnemalce tudi po drugih občinah, saj bo na ta način omogočena boljša kontrola izvedbe postavljenih sklepov in opravljenega dela.

B.

Dvorana Javornika v Postojni med konferenco

Z OBČINSKE KONFERENCE ZKS V POSTOJNI

Uspehe bomo dosegli le s skupnimi napori

Komunisti postojnske občine so se na svojo konferenco minulo nedeljo temeljito pripravili. Okrog 80 delegatov, ki so zastopali 589 članov ZK s področja občine, je v lepo okrašeni dvorani »Javornika« postušalo poročilo sekretarja občinskega komiteja ZK v Postojni Zdravka Smrekarja. Uvodoma je pozdravil številne goste, med njimi Martina Greifa — Rudija, tajnika OO SZDL Koper in člana OK ZKS v Kopru, dalje Staneta Benčiča, tajnika Okrajnega sindikalnega sveta v Kopru, Staneta Skrabarja, predsednika Sveta za prosveto in kulturo OLO v Kopru, republiškega poslanca Marjana Carzarollija in druge.

V svojem poročilu je sekretar Smrekar zajel vsa področja družbenega dogajanja v postojnski občini. Obširno je govoril o političnem stanju, o gospodarstvu, o kulturi in prosveti, družbenem upravljanju in delavskem samoupravljanju, o delu množičnih organizacij, kjer se je posebno zadržal na delu mladine, SZDL in sindikatov, o pojavih klerikalizma, gospodarskega kriminala, govoril še o šolstvu, zadrugi, kmetijstvu, trgovini, obrti, kjer je mnogo šušmarjev itd.

Ko je obravnaval organizacijska vprašanja, je govoril o nekaterih članih (35), ki miso člani SZDL, dalje mlačnost nekaterih drugih, ki podlegajo klerikalnemu vplivu in praznikom; nekateri ne hodijo na sešanje, spet drugi neredno plačujejo članarino in podobno. Seveda to ni pogostejši pojav, zato pa je treba tudi take osamljene primere discipline in komunistov nevrednega ponašanja zaostreno obravnavati.

B.

PIRANSKI KOMUNISTI SO V SVOJ DELOVNI PROGRAM VNESLI NA PRVO MESTO:

Krepitev politične zavesti

Letno poročilo začasnega občinskega komiteja ZK, ki ga je podal sekretar Joze Pirnat, je imelo namen, osvetliti važnejše zunanje in notranje politične dogodke v preteklem letu, pregledati odnos članov ZKS do družbene dejavnosti, pretrstati in priti do dna vsem slabostim osnovnih organizacij in posameznih članov ZK, pretehtati uspehe svojega delovanja in si po skrbnem, kritičnem pregledu dela komunistov načrtati pot k reševanju nalog v prihodnjih dneh.

Po pregledu važnejših političnih dogajanj se je poročevalec ustavil ob vprašanju družbeno politične dejavnosti piranske občine. Tako je osvetlil delavsko samoupravljanje in ob tem navedel pozitivni primer ladjedelniškega kolektiva, na drugi strani pa negativne pojave v podjetju »Soline«. Člani ZK bodo morali v bodoče še aktivneje sodelovati pri vseh oblikah družbenega samoupravljanja, posebno še v občinskih upravnih odborih, raznih svetih, komisijah, šolskih odborih, potrošniških svetih itd. Posebno pozornost bodo morali posvetiti prav potrošniškim svetom, kajti piranska trgovska mreža kaže občutne vrzeli v svojem poslovanju.

Osnovne organizacije pa se ne smejo zadrževati zgolj ob materialnih in personalnih problemih, kot je primer predvsem v socialnih, zdravstvenih, kulturnoprosvetnih in telesnovzgojnih ustanovah, temveč vse bolj ob ideološkem usmerjanju in vse tesnejših stikih med posameznimi organi družbenega

upravljanja. Pri tem bodi prva in najvažnejša naloga komunistov: izpolnjevanje in krepitev politične zavesti, kar bodo dosegli s samovzgojo in neposrednimi stiki z ljudskimi množicami.

Solskim odborom je ZK sicer nudila svojo pomoč, vendar premalo. Razen materialne skrbi morajo imeti šolski odbori pred očmi predvsem to, da se bosta pouk in vzgoja na šolah usmerjala v duhu socialistične morale in da bosta tesno povezana z družbeno stvarnostjo. Delavsko prosvetna društva v piranski občini so še vse premalo delavska in se še niso do celia iztrgala trenutni omrtvičenosti. Tu bodi hvaležno torišče udeleževanja članov ZK, ki naj skrbijo razen množičnosti tudi za idejno kvaliteto prosvetnega dela. Nujno je tudi vprašanje socialnega skrbstva in varstva matere in otroka.

V piranski občini je vsekakor najvažnejša gospodarska dejavnost, ki se je doslej odvijala pod pogoji, značilnimi za novo priključene predele. Sedaj, ko prehaja v ustaljeni tok vsega našega gospodarskega življenja, bodi prva skrb ZK, vložiti vse svoje sile za ureditev normalnega stanja po podjetjih in ustanovah, posebno še za udržitven finančne discipline. Ob vsem tem se jasno kaže, da bo novo leto prineslo v piransko gospodarstvo dokajšnje spremembe, ki jih bo ZK morala budno spremljati in jih usmerjati. Gostinstvo in turizem je glavna gospodarska panoga piranske komune, zato ji

je treba posvetiti največ pozornosti. Potrebno bo poglobiti politično delo med gostinskimi osebjem in mu vcepiti socialistično zavest.

Eden najresnejših problemov piranske občine je kmetijstvo. Naloga je, da skrbno spremlja njegov razvoj in že vnaprej preprečuje vse negativne pojave, kakršni so se poskušali vtihotapiti ravno sedaj, ko je večina kmetijskih površin in gospodarskih objektov ostala brez gospodarjev. Aktivno prizadevanje ZK za stabilizacijo teh razmer bo nedvomno dvignila navidežno ogroženo kmetijstvo iz trenutnega zastoja.

Pretres letnega in organizacijskega poročila je bil živahen in uspešen. Posebej je treba omeniti dodatno poročilo Vinka Rupnika, ki je natančno osvetlil probleme kulturno prosvetne dejavnosti in hkrati nakazal smernice za njeno poživitev in izboljšanje; dalje izvajanja Narde Zadnekove o delu komunistov pri izvenšolski vzgoji naše mladeži. Janeza Koselja osvetljevanje vloge komunistov v SZDL, pretres dela sindikalnih organizacij Milana Vozlja in tehtne prispevke vseh ostalih.

K besedi se je oglasil tudi sekretar OK ZKS Koper Jakopič Albert Kajtimir, ki se je poleg člana OK ZKS Antona Ukmarija, zastopnika Obk ZK iz Izole, predsednice OK LMS Marije Vogričeve in ostalih, udeležil konference kot gost.

LoM

Povečati vpliv na družbeno dogajanje

V Izoli je bila občinska konferenca ZK v torek. Delegati so v svoji sredi tople pozdravili člana okrajnega komiteja in predsednika okrajnega ljudskega odbora Albina Dujca in Staneta Benčiča, tajnika okrajnega sindikalnega sveta. Obširno poročilo o dosedanjih dejavnosti izolskih komunistov je podal sekretar Edvard Dolenc. V njem se je izčrpno dotaknil številnih vprašanj izolske občine in nakazal naloge komunistov v prihodnjem obdobju.

Me drugim je zlasti poudaril pomen in razvoj ribištva kot glavne gospodarske panoge. V Izoli je močno razvita ribja predelovalna industrija, toda ribištvo zlasti po vojna leta ni nikdar zadostno oskrbovalo tavnar. Zato predvideva perspektivni razvoj ribištva nabavo več novih plovilnih objektov, s pomočjo katerih bodo že v tem letu nalovili za okrog 30 tisoč kilogramov rib več kot do sedaj. Po tem načrtu bo imelo ribištvo v Izoli leta 1960 24 modernih ribiških ladij, ki bodo lahko letno nalovila okrog 2.400.000 kilogramov rib. Vendar pa bo tudi to še vedno premalo. Zato so gospodarski krogi v Izoli mnenja, da bi tovarne usmerile proizvodnjo še na druge proizvode živilske industrije, za kar bo lahko nudilo dovolj surovin kmetijstvo, čeprav je zlasti zadnja leta najbolj pereč problem izolske občine.

Kot vse kaže, obrača kmečko prebivalstvo zemlji hrbet. Vse sili v tovarne in podjetja, zemlja pa ostaja neobdelana in zapuščenca. Zato so v Izoli z veseljem sprejeli načrt za obnovo izolske kotline. Zankrat nameravajo s to obnovo izboljšati in urediti 580 ha rodovitne zemlje, kar pa je šele četrtina vse površine. Glede na to, da ima izolska občina tudi zelo ugodne pogoje za kmetijstvo, bodo v prihodnje posvetili vso skrb pospeševanju kmetijstva v drugih predelih občine (tako n. pr. na Baredih, kjer je skoraj celotna površina zapuščenca).

Dosedanje razprave s kmeti-zadružniki o idejnem načrtu in perspektivnem razvoju kmetijstva so pokazale, da se ti zelo zanimajo za ta problem. Menijo, da bo to brez dvoma koristno delo za vso skupnost. Na drugi strani pa so seveda tudi posamezniki, ki nasedajo sovražnim govoricam. Komunisti bodo morali v tem smislu najti odgovarjajoče oblike dela z ljudmi in pri tem pobijati vse težnje, ki bi utegnile škodovati uresničevanju tega načrta.

Posebno so se delegati zadržali pri vprašanju delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja. Delavski sveti in upravni odbori podjetij so dokazali, da so opravičili svoj obstoj. Vendar pa je še veliko težav zlasti sedaj, ko gre za uveljavljanje komunalnega sistema. Tu in tam so še primeri omalovaževanja delavskega samo-

V živahni razpravi je sodelovalo 19 delegatov, vanjo pa sta posegla tudi tovarša Greif in Benčič. Ker je poročilo nekoliko preveč deklarativno ali pavšalno obravnavalo nekatera vprašanja, zlasti nove smernice v naši gospodarski politiki, je Martin Greif iznesel med drugim tudi konkreten primer Lesnoindustrijskega podjetja v Postojni, ki kljub zaključkom posvetovanja pri predsedniku Titu in resoluciji SZDL o načelih naše gospodarske politike vztraja na zahtevi 30-milijonskega investicijskega kredita za razširitev podjetja, oziroma za preorientacijo svoje proizvodnje, čeprav po delitvi preskrbovalnega lesnega področja LIP Postojna nima dovolj pogojev za okrepitev proizvodnje, razen tega pa tudi ni nobenih pogojev, da bi se lahko vložene investicije v najkrajšem času rentirale. Bilo bi zato nesmiselno, še nadalje vztrajati pri tej zahtevi.

Delegat Dore Kerševan se je dotaknil v svoji diskusiji problema, ki je za delo in uspešen razvoj organizacije izrednega pomena. Govoril je namreč o liniji najmanjšega odpora, kadar je v vprašanju konkretna zadolžitev z nekim delom in se pri tem navadno zgodi, da tisti, ki tudi sicer ne dela v organizaciji, še naprej stoji ob strani, ker se je dela ponovno otrese, prevzel pa ga je potem seveda drug član, ki že ima razen tega še cel kup drugih zadolženosti — ker je pač pripravljen delati. Vprašanje pa je seveda, v koliko je potem lahko vsemu kos. Kerševan je kritiziral tudi dejstvo, da po družbeno upravnih in delavsko samoupravnih organih sploh ni mladine in bomo tako sčasoma ostali brez kadra, ko bodo morali starejši izpreči.

Delegati in gostje so v svojih razpravah kritično obravnavali številne probleme. Tako so iznesli med drugim pereče stanje na postojnskih šolah, zlasti osnovni, kjer bo kmalu praktično le šest učnih moči imelo na skrb 365 učencev, po novih 130 učencev! Pouk je komaj datkih matičnega urada pa je za prihodnje leto predviden prirastek vsaka dva dni, kar bo vsekakor nujno vplivalo na učni uspeh. Te in druge probleme bo morala naša družba nujno obravnavati in pospešeno rešiti.

Delegati so izvolili nov občinski komite z Zdravkom Smrekarjem na čelu. Ob koncu konference, za katero lahko rečemo, da je izredno uspela, se je v imenu članov novega komiteja Zdravko Smrekar zahvalil za izkazano zaupanje in obljubil, da bo novo vodstvo občinske organizacije ZK v Postojni storilo vse, da dosledno in uspešno izpelje vse postavljene naloge in sprejete sklepe. V ta namen se bodo vsi delegati v istem številu in sestavu sestali čez pol leta in pregledali svoje delo.

Povečanje proizvodnje umetnih gnojil

Lansko leto je jugoslovanska kemična industrija podvojila proizvodnjo umetnih gnojil in cenijo, da ji dosegla količino nad 200 tisoč ton. Kljub tej povečani proizvodnji in razširjeni kapaciteti že obstoječih tovarn umetnih gnojil nameravajo zgraditi še nekaj novih tovarn. Med drugim bodo v sodelovanju s Sovjetsko zvezo zgradili tovarno azotnih gnojil s kapaciteto 100 tisoč ton amoniaka, ki ga bodo pridelovali in ovarno za superfosfat s kapaciteto 250 tisoč ton.

Iz dela mladinskih organizacij

V torek so bili v Piranu ustanovni sestanki mladinskih organizacij na Ribiški šoli, v Tovarni »Salveti« in italijanski gimnaziji. Novi mladinski aktiv na ribiški šoli je v delovni program vključil dve predavanji o perspektivah našega gospodarstva in zgodovini mladinskega gibanja. Delal bo tudi za boljše učne uspehe in disciplino v domu ter za vključitev mladine v razna društva. Mladina italijanske gimnazije pa je izrazila željo po tesnejši povezavi z mladino ostalih dveh narodnosti.

Mladinski aktiv bolnice v Kopru se je stoodstotno udeležil volilnega sestanka. Po poročilu o dosedanjem delovanju aktiva, so razpravljali o bodočem delu. Sprejeli so sklep o ustanovitvi pevskega zbora. Prijavilo se je precejšnje število mladink. Več mladink je izrazilo željo po vključitvi v razna društva. Na list »Mladina« se je naročilo sedem mladink. Na novo pa so v organizacijo sprejeli dve mladinki.

V Dijaškem domu nižje gimnazije v Kobaridu je bil v nedeljo svečan sprejem 23 novih članov v mladinsko organizacijo. Sprejemu so prisostvovali član CK LMS Jože Božič, sekretar OZ LMS Gorica in predsednik OK LMS iz Kopra.

Mladinci tega kolektiva so ta dan dočakali z lepimi učnimi uspehi. Samo dva dijaka sta imela slabe ocene. Vsi mladinci in mladinke so člani društva »Partizan«. Pri urejevanju igrišča in ljudske čitalnice v Kobaridu so dali 150 prostovoljnih ur dela. V Dijaškem domu vlada vzorna disciplina in red tako, da je ta mladinski aktiv lahko za vzgled vsem ostalim. Iskrene čestitke gostov, ki so se udeležili proslave, so bile polne želja za nadaljnje plodno delovanje te mladinske organizacije.

PRIMORSKI VISOKOŠOLCI v spomin cerkljanskim žrtvam

V soboto popoldne bodo imeli primorski visokošolci, ki študirajo na ljubljanski univerzi, v Radiu Koper oddajo, posvečeno spominu 47 padlim tečajnikom Partijske šole v Cerkljem. Tekst oddaje je pripravil študent slavistike Tomaž Pavšič, pesmi pa je komponiral mladi in nadarjeni glasbenik Alojz Srebotnjak iz Postojne. Pevski zbor Kluba primorskih študentov bo nastopil z več pevskimi točkami, razne pesmi pa bodo brali in recitali posamezni študentje.

Pismo uredništvu

MALO VEC OLIKE BI PA LAHKO IMELI!

Podjetje SELVEG v Kopru (vsaj tako piše na izstavljenih računih za porabljeni električni tok) pošilja svoje uslužbenke pobirat denar za elektriko kar sredi meseca in tudi pri koncu, ko je vendar lahko vsakomur jasno, da naš delovni človek takim obvezam sredi meseca kaj težko zadosti, ker je že takoj prvega razpolagal s svojimi mesečnimi prejemki. V mesečni proračun je sicer vnesel gotovo vsoto za plačilo električnega toka, toda če inkasanti pridejo celo dvakrat v mesecu, ali pa če pridejo proti zadnjemu, potem ponavadi naletijo na prazno blagajno.

Oba z ženo sva zaposlena in ostajajo doma sami otroci z gospodinjsko pomočnico. Ker seveda ni sva mogla nikoli točno vedeti, kdaj se bo oglasil inkasant, tudi misva denarja za elektriko puščala doma. Ko pa inkasant le pride, zato ne dobi denarja, za nameček pa izsuje na glavo gospodinjske pomočnice ali celo otrok kup naukov in groženj — da bodo odklopili tok, da bi morali denar vedno imeti pripravljen itd.

Zgodilo se je celo, da so mi zaradi takih objektivnih težav električni tok tudi resnično odklopili. Zena je morala nekaj dni hoditi k podjetju, da so nam vrnil tok — neokusni komentarji in pripombe inkasantov pa se ponavljajo iz meseca v mesec. Prav bi bilo, če bi podjetje točno predvidelo dan, kdaj bodo njegovi uslužbenci pobirali denar za porabljeni električni tok, pa bi se lahko mi in oni izognili mnogim neveselostim in nepotrebnim jezi.

Skrt Vojko

Za to lepo misel zaslužijo primorski študentje vse priznanje. Mladi tečajniki Partijske šole v Cerkljem so pred dvanajstimi leti padli tudi zato, da se je prej zrušila krivična meja na Poreznu, Blegasu, Javorniku in Snežniku. Ta meja je zavarovala povezavo zaslužnjene Primorske s svojo prestolnico Ljubljano. Danes je po zaslugi teh 47 in še številnih drugih padlih partizanov in aktivistov ni več. Mladi in nadarjeni ljudje s Primorske lahko neovirano študirajo na univerzi v Ljubljani.

Koristna povezava med študenti

Klub koprskih visokošolcev na ljubljanski univerzi je začel letos živahno delati. Zaveda se, da ni njegova naloga samo v tem, da združuje študente večjega dela koprškega okraja razen Postojne, da prireja brucovanja, akademske in družabne večere, marveč tudi ta, da pomaga mladini na vasi pri političnem in kulturnem delu.

V soboto je prišlo v Koper 15 članov Kluba, ki so imeli v Dijaškem domu skoraj dveurni razgovor z osmošolci slovenske gimnazije. Seznanili so jih z delom in študijem na univerzi. Poudarili so družbeni pomen visokošolskega študija. Gimnazijci so se spoznali z življenjem na univerzi, kar bo zelo koristilo tistim, ki se bodo odločili za nadaljevanje študija. Dogajalo se je, da nekateri dijaki, ki so prišli v Ljubljano, niso vedeli niti tega, kam naj se vpišejo.

Razgovor je potekal zelo pristržno in odkrito. Vodili so ga predvsem absolventi. Bil je vsekakor koristen, kajti ugotovili smo, da se največ dijakov-gimnazijcev namerava odločiti za humanistične vede, predvsem tiste, ki jih naš okraj ne potrebuje v tako velikem številu. Zato jih ne bo mogel stipendirati. Osmošolci naj to dobro premislijo in ugriznejo bolj trdo jabolko, predvsem na tehničnih fakultetah.

Klub namerava v prihodnjem mesecu razširiti sodelovanje tudi med vaško mladino z različnimi političnimi in gospodarskimi predavanji. V začetku aprila ima v načrtu organizirati tradicionalni festival primorskih študentov, ki bo obsegal kulturne in fizikalne prireditve. Priprave z goriškim Klubom so se že začele in je bil ustanovljen koordinacijski odbor, ki bo vodil delo obeh klubov. Skoda, da se postojnski Klub drži bolj zase. Festival bi gotovo bolje uspel, če bi se pridružili tudi Postojnčani, ki so sicer zelo delavni.

V nedeljo zjutraj so člani Kluba tekmovali v šahu in namiznem tenisu proti dijakom gimnazije in drugih srednjih šol v Kopru. V šahu so zmagali s 4:0, v namiznem tenisu pa z 10:6. Popoldne pa je klubska enajstorka nastopila proti reprezentanci Kopra in izgubila s 7:4. Vzrok poraza je bil predvsem v slabih obrambi. Visokošolci že več mesecev niso trenirali, medtem ko so bili Koprčani dobro pripravljani.

B. B.

Hrpelje

Prétéklo soboto je bil v Hrpeljah enodnevní mladinski seminar. Udeležilo se ga je 21 mladincev in mladink iz naslednjih krajev: Podgrad, Obrov, Rijavče, Huje, Slope, Brezovica, Tublje, Materija, Hrpelje-Kozina, Podgorje, Rakitovec, Ocizla, dveh nižjih gimnazij Podgrad in Hrpelje ter Tovarne steklene galanterije. Občinski komitet LMS je sklical seminar zato, ker je hotel dati mladini svojega območja osnovne smernice za bodoče delo.

Udeleženci seminarja so z zanimanjem sledili referatom, ki ju je imel tov. Ivančič, sekretar Okrajnega komiteja LMS Koper. Tema referatov je bila: Vloga LMS v novem komunalnem sistemu in O gospodarski politiki v bodoče. V odmoru med enim in drugim referatom so razpravljali o sprejemu novih članov, o članarini in evidenci članov.

V razpravi, ki je sledila referatom, so mladinci prikazali svoje težave. Sekretar občinskega komiteja ZKS tov. Ciril Rapotec je opozoril na nekaj perečih vprašanj in svetoval občinskemu vodstvu mladine, naj jih resno vzame v pretres.

Bujo

Ker ni peči v novi šoli . . .

Lani v septembru smo v Jelšanah slavnostno odprli novo šolsko poslopje. Nova šola ima dve prostorni in svetli učilnici s parketom in okusno opremo. Tudi drugi prostori kakor pisarna, skladišče za drva, so brez pripombe. Stavbo je zgradilo podjetje »Jadran« iz Reke. Je res najlepša stavba v vasi in je res ponos Jelšanecv.

Novo šolsko leto 1955-1956 so otroci in učitelji začeli v novem poslopju. Imeli pa so le nekaj dni pouka, ker je prišla zima. V razredih še ni peči. Znova so se morali otroci in učitelji s kislimi obrazi preseliti nazaj v staro nehygiensko šolo. Sedaj je za 7 razredov na razpolago samo en prostor. Dva razreda imata po dve uri pouka. Koliko izgubljenih ur!

Sanitarna inšpekcija iz Ilirske Bistrice je odločila, da v teh prostorih ne sme biti pouka. Vprašanje pa se vseeno še ni premaknilo z mrtve točke. Šest peči, ki so jih nabavili v Celju že leta 1954, se je pri prevozu zaradi nesreče, ki se je pripetila med Ilirsko Bistrico in Jelšanami poškodovale, tako da niso več uporabne. Nesrečo je zakrivila poledica.

Ljudje se sprašujejo, koliko časa še ne bo šola, ki je stala 18 milijonov dinarjev, služila svojemu namenu zaradi nekaj peči. cc

Korte nad Izolo

Zadružni dom, ki so ga v Kortah začeli graditi že leta 1950, še ni dokončno zgrajen. Dela so morali večkrat prekiniti zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Sedaj pa kaže, da bodo sredi februarja končana vsa dela. Zadružni dom ima veliko dvorano za prireditve in kinopredstave, prostor za knjižnico in čitalnico, prostore za gostilno in trgovino ter skladišče za umetnino, gnojila in odkup poljskih pridelkov. Razen tega bo v zadružnem domu nekaj stanovanjskih prostorov. Vaščani večkrat ugibajo, kdo se bo vanje vselil.

Filmsko podjetje »Zvezda« iz Izole bo v dvorano za prireditve namestilo kinoprojektor. Tako bodo v Kortah lahko večkrat na teden gledali kinopredstave. Posebno še mladina bo zdaj imela več priložnosti za kulturno-prosvetno delo. Pričakujemo, da bodo kmalu nastopili s kako prireditvijo.

Mladinska organizacija v Kortah šteje 140 članov in bi od nje upravičeno lahko pričakovali več delavnosti. Čudno je, da je v vasi tako stanje, kot bi mladine sploh ne bilo. Večina mladine je zaposlena v tovarnah in podjetjih v Izoli. To pa ne bi smel biti vzrok, da bi se odtegovala kulturnemu udejstvovanju doma. Včasih so imeli zelo delavno društvo »Partizan«, dramska družina in pevski zbor pa sta večkrat nastopila s prireditvami. Danes vsega tega ni. Kje so vzroki? Zdi se, da so tega krive deloma množične organizacije, zlasti pa učiteljstvo, ki se premalo zanima, da bi kulturno-prosvetno delo na vasi zaživel. Tako vsaj pravijo nekateri starejši vaščani, dejstvo pa je, da se tudi vodstvo mladinske organizacije premalo zanima za ta problem.

Med kmetovalci ni pravega zanimanja za gradnjo gnojničnih jam. Do zdaj je osem kmetov dobilo gradbeni material in bodo v kratkem začeli z deli. Koliko pa je še drugih, ki nimajo primerne prostora za shranjevanje gnoja. Kako neprijetno je videti tiste rjave studence, ki po vasi povzročajo nesnago in smrad! Zeleti je, da bi tudi ostali kmetje sledili dobremu zgledu tistih, ki bodo začeli z gradnjo gnojšč.

B. G.

Sežana

Pred kratkim je bil v Sežani občni zbor »Svobode«, na katerem so razpravljali o dosedanjem delu, uspehih in pomanjkljivosti. Ugotovili so, da so se vsi skupaj premalo zanimali za pevski zbor in dramsko delo. Kinopredstave, tri na teden, pa so vedno zelo obiskane.

Prosvetni delavci podjetja »Telekomunikacije« so v svojem podjetju ustanovili lastno dramsko skupino in pevski zbor. Za zač-

Proslave zgodovinskih in kulturnih obletnic v Idriji v letu 1956

V drugi polovici junija bo idrijska občina slavila vrsto važnih obletnic: 240-letnico prve zahteve idrijskega prebivalstva po gimnaziji, 80-letnico izgradnje osnovne šole, 80-letnico ustanovitve čipkarske šole, 30-letnico zadnje mature prve slovenske realke, prvo maturo na višji gimnaziji, 10-letnico ustanovitve glasbene šole, 10-letnico ustanovitve čipkarske zadrage, 10-letnico ustanovitve prosvetnega društva v Spodnji Idriji in 60-letnico gasilstva.

Pri proslavah, ki bodo izraz političnega, gospodarskega in kulturnega življenja prebivalcev idrijske občine, bodo sodelovale vse množične organizacije. Vse proslave pa bodo dokaz, kakšno kulturno višino smo že dosegli. V mestu kot v vaseh so že začeli s pripravami. Izbrane in najboljše prireditve bodo v Idriji v dneh med 15. junijem in 3. julijem.

Občinski ljudski odbor je imenoval poseben odbor z nalogo, da vodi in organizira priprave. Ta odbor je imel že dve seji, na katerih je razpravljal o poteku priprav. K sodelovanju je povabil vsa kulturno-prosvetna društva, turistično, gasilsko, športno in društvo upokojencev. Povabil je tudi vse delavske svete, šolske odbore, čipkarsko in kmetijske zadrage. Odbor je nada-

lje razpravljal o razstavah šolstva, čipkarstva, foto-razstavi, o razstavi slikarjev-umetnikov, domačinov Kogej, Čopiča, Vončina in drugih. Razstavljena bodo tudi spominska dela Nikota Pirnata in Julčeta Božiča. Razstavljali bodo tudi drugi umetniki, ki so slikali idrijske motive.

K sodelovanju pri raznih prireditvah bodo povabili tudi ljubljanske Idričane. V tekmovanju pri klekljanju bo sodelovalo 150 čipkaric iz mesta in okolice ter iz Čepovane, Cerknega in okolice ter Poljanske doline.

V tem času bodo izšla šolska Izvestja in druga številka revije »Idrijski razgledi«. Prva številka pa je že v tisku in bo v kratkem izšla. V tednu proslav bo tudi otvoritev idrijskega muzeja. Mnogo pričakujemo prav od naše mladine, saj bo to njen kulturni festival. Zaključna proslava bo tretjega julija na dan rudarjev, ki bo najmočnejša politična in delavska manifestacija.

Na zadnji seji predsednikov svetov pri občinskem ljudskem odboru, ki jo je vodil predsednik ObLO tov. Lado Božič, so predsedniki poročali o svojem delu in težavah. Nekateri nimajo dovolj sposobnih ljudi, zato teži delo na predsedništvu. Potrebne bodo nekatere spremembe v raznih svetih.

Na splošno so člani svetov dobro izbrani. Svet za komunalne zadeve je ustanovil dve komisiji in prehaja na sistematično delo. Svet za prosveto je začetkoma imel težave zaradi nerazčiščenih pojmov o kompetenci sveta. Zdaj je delo steklo in je že sklical konferenco predsednikov prosvetnih društev. Konferenca je razkrila mnoga vprašanja in široko področje dela. Svet za šolstvo je imel štiri seje in dve razširjeni seji z ljudmi s terena. Šolski odbori razpravljajo danes o vzgojnih vprašanjih in niso več samo organi za reševanje materialnih vprašanj šolstva. Nadzorovanje šol je vprašanje, ki ga v doglednem času ne bo mogoče rešiti. Svet za stanovanjske zadeve je imel šest sej in je razpravljal o razdeljevanju in preskrbi novih stanovanj. Svet za varstvo matere in otroka ima težave, ker so vzgojni domovi zasedeni in nima kam poslati vzgojno zanemarenih otrok, ki kvarno vplivajo tudi na svojo okolico. Svet za turizem in gostinstvo je ugotovil, da v občini manjka pravih gostincev.

Ob zaključku so sprejeli sklepe, ki se nanašajo na bodoče delo svetov. Pripravili bodo načrte za delo, poročila za seje ljudskega odbora in načrt za obiske predsednikov svetov in šefov odsekov na najrazvitejših komunah.

P. D.

ZANIMIVA RAZSTAVA IDRIJSKIH RADIOAMATERJEV

V nedeljo so imeli člani Radio-kluba v Idriji svoj redni letni občni zbor. Klub šteje 38 članov. Primo-prodajna sekcija šteje 9 članov operaterjev-pripravnikov. V preteklem letu so vzpostavili 852 zvez z 29 državami. Ta sekcija je najbolj delovna.

Veliko zanimanje je vzbudila razstava, ki so jo člani Kluba organizirali v počastitev 100-letnice rojstva Nikole Tesle in jo je obiskalo nad 1000 ljudi.

Delo Kluba so podprli: Okrajni odbor Ljudske tehnike s 40.000 din, Občinski LO z 20.000 din, rudnik živega srebra z 20.000 din, krajevni sindikalni svet pa s 5000 din. Razstava je prinesla 6174 din dohodkov.

Klub bi nujno potreboval primeren prostor za primoprodajno sekcijo. Predsednik občine tov. Lado Božič je pohvalil delo članov in obljubil, da bo občinskemu LO predlagal, da bo dal Klubu potrebna sredstva za razvoj.

P. D.

S. H.

Ljubljanska »Svoboda« bo gostovala v Kopru

Po uspehi premieri in številnih predstavah operete: »Oj, to lectovo srce« v Ljubljani, je okrajni komite LMS povabil to skupino tudi v Koper. Predstavi bosta v soboto dne 21. jan. in v nedeljo.

To je prvo gostovanje DPD »Svoboda« iz Ljubljane, ki bo z veselo opereto razvedrilo koprsko publiko. Glasbo je pripravil Janko Gregorc, režijo Maks Pavšek, dirigent je Bela Steiner. Sceno je okusno naslikal Peter Rejc. V opereti nastopajo: Juvanov, Zajčeva, Lupin, Pokovec, Reja, Juvan Z., Hribar, Pavšek, Toni, Jager in Markovič.

S. H.

Sestanek kmetijskih strokovnjakov

Včeraj je bil v Izoli sestanek komisije kmetijskih strokovnjakov koprškega okraja. Razpravljali so o obnovi in izboljšanju kmetijstva v izolski kotlini in obrobni hribih. Predvideli so ureditev večjih nasadov oljk, breskev, marelic in mandeljev. V ravninskem predelu kotline bodo uredili več vinogradov in primerni medsebojni razdalji, ki bo dopuščala vmesno gojitve drugih kultur, zlasti zelenjave in raznih

povrtnin.

To bo nekaj začetek večjih obnovitvenih del v kmetijstvu, ki jih predvideva desetletni načrt. Ta dela naj bi zajela več sto hektarov površin in bodo že v tem letu investirali okrog 30 milijonov dinarjev. Dela bo vodila novo ustanovljena uprava kmetijskih posestev pri občinskem ljudskem odboru Izola s sodelovanjem kmetijske zadrage.

—ca

Kolekcija „Prešernove družbe“ za leto 1956

Tudi letošnja zbirka knjig, ki jih je v decembru razposlala Prešernova družba, nas je prijetno razveselila. Kakor lani, tako smo tudi letos dobili 4 knjige in koledar. Ker skuša dati zbirka branje za vsakogar, zato si je izbrala dokaj posrečeno obliko: knjige so precej raznovrstne.

Tri knjige so izvirna slovenska dela, medtem ko je četrta prevod. Dalje so tri knjige leposlovne, četrta je poljudnoznanstvena. Pa še od leposlovnih je eno delo mladinsko, drugi dve deli pa za odrasle. Koledar, ki je v glavnem splošnega značaja, poskuša biti za vse.

KOLENDAR je nedvomno najbolj pester. Tu je o vsem in za vse. Z letirnimi prispevki sodelujejo vsi naši vidnejši leposlovni ustvarjalci: Bor, M. Kranjec, F. Kozak, P. Lev, Klopčič, Vipotnik, L. Kovačič, I. Potrč, B. Zupančič. Med poljudnoznanstvenimi članki pa se lahko poučimo o tekstilu, kulturnih spomenikih, o redkih živalih, antibiotikih, steklu, trihini, o urejanju kmetij, gozdarstvu, rodovitnosti tal, o zdravstvenem zavarovanju itd. Koledar je bogato ilustriran v samem tekstu, ima pa še 16 strani priloge v bakrotisku.

Koledar je s smislom za pestrost, prikupnost in poučnost uredila Zorka Peršič, ovitek predstavlja izrez slike Kmečki punt, delo G. A. Kosarja.

Zelo važno poljudnoznanstveno delo je letos prispeval GUSTAV SILIH s svojo knjigo VZGOJA NAŠIH OTROK. Te tako temeljite, poljudno pisane knjige, bi res ne smeli pogrešati noben vzgojitelj. V roke bi jo morali dobiti vsi starši. Pa ne samo v roke. Biti bi jim morala skoraj to, kar vsakdanji kruh. Zakaj zadnji čas je, da začno starši posvečati malo več skrbi svojim otrokom.

Težko bi bilo na kratko povedati, kaj vse vsebuje ta knjiga. Če rečemo, da skoraj vse, bo najbrž čisto prav. Zakaj knjiga je pravi priročnik za vzgojo. Avtor spremlja otroka in njegov razvoj od rojstva, ko pride na svet, pa do konca otroške dobe, t. j. do 11–12 leta starosti.

Knjiga, ki je namenjena mladini, je tudi letos delo domačega avtorja, in sicer povest ANTONA INGOLICA »DEČEK Z DVEMA IMENOMA«. Zgodba pripoveduje o dečku, ki so ga odpeljali v Nemčijo. Vseskozi je bil prepričan, da je pravi sin svojih krušnih staršev, dokler mu ni obisk Jugoslavije po vojni v spremstvu svojega očeta vzbudil prve dvome. Pred oči spomina so mu tedaj prišli isti kraji in isti ljudje pri delu, temu so pripomogle opazke in namigovanja tovarišev in tovarišice. Začel je sam poizkušati in po čudovitih naključjih prišel do resnice prav v času, ko ga je prava mati že iskala po Nemčiji. Po dolgi in neprijetni nevednosti mater in njemu uspe, da se vrne v domovino. — Vsakdo, tudi naši otroci se bodo takoj spomnili na primer Ivana Pirečnika. In res! avtor je napisal prav zgodbo o njem, čeprav ne do kraja tako, kakor se je v resnici zgodila.

Povest se lepo bere, dovolj je tudi napeta. O več kot povprečni literarni vrednosti pa ne moremo govoriti. Premalo je pisana prizadeto, vse preveč poročevalsko in psihološko nepoglobljeno.

Ker je ilustrirana, jo bodo otroci radi jemali v roke.

Druga izvirna knjiga je delo IVANA POTRČA »ZLOČIN«. To je globoko psihološko delo, ki skuša opisati zadnje pot dveh revolucionarjev D. Đakovića in Nikole Haimovića. Knjiga je od prve do zadnje strani težka pripoved. Težka in mučna kakor je bila pot dveh junakov. Fabula je v knjigi le tolikšna, da omogoča pisatelju postaviti svoja junaka v različne — čeprav je nujno, da je tudi teh malo — pozicije, pri katerih ju vsakokrat pokaže v podrobnejši osvetljavi, in pa da ima čas (fabulo torej deloma časovno širi) za popisovanje psihičnega stanja.

Đjurčević in Selimovića ulovijo Odvedejo ju na zagrebško policijo, kjer se izmenoma vrste izpraševanja in mučenja. Obsodijo ju in od-

peljejo nekam na mejo — v Slovenijo — kjer izvršijo smrtno kazen.

To je vsa zunanja zgodba. Zato pa je tem bolj pestra notranja. Od skrbiza one, ki so ostali, zakaj »zdaj gre za druge, ne za naju, midva sva že na drugem — na poslednjem tiru...« pravi Đjurčević. (str. 17), pa do samega mučenja, telesnega in duhovnega — ena sama predanost ideji in stvari, za katero se borita. Pa tudi čisto človeški strah (Selimovića nekaj izpove), a na drugi strani junaštvo, ki presega, skoraj bi rekli, meje človeškega. (Đurčević pred Selimovićem; prizor s ključmi in Đjurčevićovo zanikanje).

Avtor je znal tematiki primerno »kroniko« tudi oblikovno obdelati. Pripovedovanje teče mirno, sekano, težko, mučno. Stavki so kratki, jedrnat, zadržani. Kar je stranski prizorov (zaljubljeni par ob zajetju, ženske na postaji, itd.) so tako tesno vtikani, a tako mimobežni, da so samo v službi celotne zamisli in nič ne motijo toka pripovedi. Pa tudi sovražne osebnosti (šef policije in drugi) so dokaj dobro karikirane. — Jezik je dober, tu pa tam obarvan s tipičnimi izrazi policijskega žargona v prejšnji Jugoslaviji.

V prevodu pa nam je kolekcija posredovala povest VJEKOSLAVA KALEBA »ČUDOVITI PRAH«, ki nosi v originalu naslov »Divota prašine«.

Cas povesti je NOB in sicer v goratih predelih naše države (BiH). Tudi v tej povesti sta le dva junaka: Deček in Goli, dva partizana, ki, ločena od svoje brigade, potujeta preko gora in dolin šest dni, lačna, raztrgana in v neprestani nevarnosti zdaj z ustaši in Nemci, pa še z Italijani. — Na drugi strani pa srečevanje s tifusniki in domačim prebivalstvom. Tudi ta povest je veskoci mučna in težka. Mrtva in suha je pokrajina, skoro neobljudena, grozotna proti dvema človekoma, ki sta ji tuja. (Deček iz Dalmacije sanja o morju, Goli iz Banije sanja o širini polj in o ravnem svetu).

V nasprotju z vsem tem pa je njuna volja, vera v zmago, moč — bolj duhovna kakor telesna — v premagovanju ovir. Kalebovo pisanje je v marsičem novo, sveže, svojevrstno (novela je dobila nagrado 1954), vendar za povprečnega bralca dovolj utrudljivo in nič čudnega ne bo, če bo marsikdo knjigo prav zaradi tega prezgodaj odložil. Zgodbe v noveli skoroda ni, ali je silno majhna, toliko večja pa je pozornost, ki jo pisatelj posveča njunim notranjim likom. Pred nami se razgrne nepregledni svet dveh osebnosti, ki sta v svojih prvinah izredno bogati. Tako da izpadeta končno kakor dva simbola (saj je konec dokaj nepričakovano in izreden).

Kalebov stil je izrazito realističen. Skop v izražanju, močan v opisanju, adekvaten v prispodobah in čustveno globok.

Delo in razvoj muzeja v Tolminu

Tolminski muzej je bil ustanovljen avgusta 1950. Do jeseni 1954 ga je vodil sedemčlanski pripravljalni odbor pod predsedstvom tov. Marije Rutar. Sklep o ustanovitvi muzeja za Tolminsko so sprejeli na predlog Zavoda za varstvo in zaščito spomenikov Slovenije v Ljubljani in referenta za muzeje pri Ministrstvu za prosveto tov. Baš Franja. Muzej ima prostore v državni zgradbi na trgu Maršala Tita. Spočetka je imel muzej tri, pozneje je urediti še dve sobi, tako da ima danes štiri razstavne prostore in upravno sobo.

Prav zaradi pomanjkanja prostorov ima Tolminski muzej od sedaj samo etnografski in NOB razstavni oddelki, ki sta bila odprta za javnost maja 1955. Obe zbirki sta sorazmerno bogati, posebno etnografska, kar je delno tudi zaslugi bivše upravnice tov. Beran Vlaste, ki je to zbirko za časa svojega službovanja v Tolminu vzorno uredila.

Muzej razpolaga tudi z precejšnjim arheološkim materialom iz Sv. Lucije, Kobarida, Volarjev in samega Tolmina, kjer so na pokopali-

Miroslav Ravbar je novelo prevedel iz rokopisa.

O celotni zbirki bi imel le eno pripombo: Potrčeva in Kalebova povest sta si po vsebini precej blizu (boj v stari Jugoslaviji in boj v NOB), torej bi se že po tem bolj izključevali, kakor pa družili glede pestrosti zbirke. Zraven tega pa je oboje pisanje — Potrčeva kakor Kalebova — pretežno, da bi šlo zopet skupaj. Poudarjam, nič nimam proti samima povestima, ki sta brez slehernega pomisleka prav dobri, le proti temu, da sta skupaj izšli v istem letu oz. istoletni kolekciji. To bi bila torej edina slabost letošnje kolekcije Prešernove družbe.

Ne glede na to drobno pomanjkljivost pa ima letošnja zbirka velike vrednote, s katerimi si pridobiva naše vedno večje zaupanje, vrednote, za katere ji moramo biti hvaležni.

— re —

KULTURNE VESTI

BOJI TRŽAŠKIH DELAVCEV V KNJIGI

V kratkem bo Cankarjeva založba v Ljubljani izdala knjigo izbranih člankov Ivana Regenta, znanega organizatorja tržaskih delavcev pred prvo svetovno vojno in v obdobju med obema vojnoma. Te članke je Ivan Regent objavjal v obdobju od leta 1905 do 1920 v raznih socialističnih časopisih in so odraz boja tržaskih delavcev za socialne in narodnostne pravice. Avtor jih je dopolnil s tehničnimi komentarji.

NAGRADA »NOVO POKOLENJE«

Svet društev za mladinsko vzgojo in skrbstvo v Beogradu je podelil nagrado »Novo pokolenje« za leto 1955. Za najboljšo mladinsko književno delo je bil nagrajen srbski književnik Branko Ćopić. Slovenski slikar Jože Čiuhpa je prejel nagrado za ilustracijo in opremo otroške knjige »Čekina«, ki jo je lani izdala založba Mladinske knjige v Ljubljani.

NOVA UPRIZORITEV BALETA »DANINA« V LJUBLJANSKI OPERI

Baletno delo znamenitega plesalca Filipa Taglionija in skladatelja Petra Linpaitnerja »Danina ali Joka, braziljska opica« je staro že stotideset let. S svojo eksotično snovjo in prikupnimi dejanji pa vedno znova privlači koreografe in plesalce vsega sveta. Fabula pripoveduje o opici, ki je človekova prijateljica. V Ljubljani so delo prvič uprizorili z velikim uspehom leta 1940, ko je drugod v Evropi že zatonilo v pozabo. Tudi ta kratko uprizoritev sta naštevala naša plesna mojstra Pia in Pino Mlakar.

EKSPERIMENTALNA IGRA V KRANJSKEM PRESERNOVEM GLEDALIŠČU

Ta teden je uprizorilo Prešernovo gledališče v Kranju trodeljanko ameriškega Nemca Stephana Lacknerja »Se bo sijalo sonce«. Avtor je obdelal problem vojne in miru in kritika pravi, da je delo dramatično kot le malokatera moderna odrska igra. Lackner nas popelje skozi različne dobe razvoja človeške družbe, od kamene dobe do razsvetle in živčnega časa po drugi svetovni vojni. Igra se konča v atomski raketi, ki leti na Venero. Ta eksperimentalna igra je bila letos v

Naučimo se delati samostojno

POSVETOVANJE V KOPRU S TOV. IVANOM REGENTOM, PREDSEDNIKOM REPUBLIKEGA SVETA ZVEZE SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV

Ob svojem obisku v Kopru je imel predsednik republiškega Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev tov. Ivan Regent posvetovanje z zbranimi člani koprškega Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev. Govorili so o izboljšanju ljudsko-prosvetnega dela v okraju in tov. Regent je dal nekaj koristnih pobud in nasvetov.

Predvsem je treba pri nas organizirati izobraževalne tečaje, za katere je tov. Regent mnenja, naj bi trajali vse leto, t. j. 8 do 10 mesecev. Tečaj naj bo enkrat tedensko. Od začetka bi bila predavanja, v naslednjih mesecih pa seminarji in diskusije o vsebini predavanj. Na vprašanje kakšni naj bi bili ti tečaji, je tov. Regent odgovoril, naj bi se izogibali šablonskih oblik, tečaji naj bi bili prilagojeni kraju in

zanimanju ljudi. Predvsem pa je važno, da je vsako predavanje prežeto z marksizmom in dialektiko, pa naj predavatelji govorijo o zgodovini, prirodoznanosti, kulturi ali umetnosti.

Lepi tečaji bi lahko bili tudi: o naši NOB. Tu ne gre za hvajljanje: to in to smo napravili, saj to že vse vemo. Vprašanje pa je, kaj je sililo Mussolinija ali Hitlerja na naše ozemlje in kakšne koristi sta iskala pri nas. Enako važno vprašanje bi bil Trst in podobno.

Med temi pa tečaje je tov. Regent še priporočal predavanja o tem, kaj je marksizem, kaj in zakaj nas uči, o naših gospodarskih težavah, o vlogi Jugoslavije v zunanji politiki in podobno. Posebej je poudaril veliki pomen predavanj o socialistični morali in etiki ter o lepem vedenju. Taka predavanja o odnosih človeka do človeka, človeka do družbe, moža do žene in obratno, so izredno pomembna za prevzgojo naših ljudi v novem socialističnem in človečanskem duhu.

Na vprašanje, koliko ljudi naj bi bilo na takih tečajih, je tov. Ivan Regent pojasnil, da to ne sme biti bistveno vprašanje. Četudi hodi na tečaj pet ljudi in je treba predavatelja plačati ali pripeljati iz drugega kraja, je treba najti denarna sredstva. Kajti danes imamo v Sloveniji okrog 800 do 900 prosvetnih društev, in če bo vzgojilo vsako društvo letno le 3 ali 4 ljudi z novo in pravilno miselnostjo, pomeni to vsako leto 1000 do 1500 zavednih in socialističnih vzgojenih ljudi.

Borba za izobrazbo našega delovnega človeka pa je seveda težka, prav tako težka, kot je bila naša narodnoosvobodilna borba, ki je terjala od človeka veliko idealizma, vztrajnosti in požrtvovalnosti pa tudi veliko znanja. Zato naj bi bilo tudi zdaj težišče dela naših ljudsko-prosvetnih društev na izobraževalnih tečajih in seminarjih, seveda pa pri tem ne smemo zanemarjati že lepo razvitega pevskega in dramskega dela. Republiški svet bo v kratkem izdal pesmarico umetnih, narodnih in partizanskih pesmi in popularno knjižnico Ljudski odri. Poslal pa bo tudi brezplačno gradivo za izobraževalne tečaje.

Ob zaključku je tov. Regent obljubil, da bo imel o teh vprašanjih izbrni referat na plenarni seji okrajnega Sveta, kar bo predvidoma 26. januarja letos.

Otvoritev Trdinove razstave v Ljubljani

V prostorih Narodne in Univerzitetne knjižnice v Ljubljani je bila odprta pretekli teden razstava ro-

Janez Trdina

kopisnega, slikovnega, arhivarnega in tiskovnega gradiva pisatelja Janeza Trdine. Razstavo je odprl dr. Mirko Rupel in pozdravil navzoče goste.

Uvodno besedo je nato spregovoril prof. Janez Logar, dober poznavalec Trdinovega dela in življenja. Najprej je opisal slavnosti, ki so bile ob obletnici Trdinovega rojstva, o pisateljevem pomenu in literarni vlogi. Posebej je poudaril, da je Janez Trdina šel v povojnih letih dobil mesto, ki ga zasluži kot resnični poznavalec in oblikovalec slovenskega človeka.

Razstavo prireja Studijska knjižnica v Novem mestu in NUK v Ljubljani.

Vladimir Levstik 70-letnik

Včeraj je praznoval sedemdeseto obletnico rojstva slovenski pisatelj in prevajalec Vladimir Levstik. Rodil se je 19. januarja 1886 v Smihelu nad Morjem. Ze zgodaj se je začel ukvarjati z pisateljevanjem, živel veliko v tujini, zdaj pa živi v Celju.

Svoja dela je objavjal Levstik v »Ljubljanskem zvonu« in »Slovanu«, leta 1909 pa je objavil Schventner v Ljubljani njegovo prvo zbirko »Obsojenci«. Njegova najbolj znana dela so: družbeno-satirični roman »Višnjeva repatica«, ljubzenski roman »Zapiski Tine Gramontove«, povest iz prve svetovne vojne »Gadje gnezdo«, dalje povesti »Rdeči volk in Minehaha«, »Hilarij Pernat« in zlasti roman »Pravica kladiva«.

Vladimir Levstik se odlikuje v slovenskem slovstvu z »lepoto snovi, lepoto jezika in solidnostjo notranje zgradbe«. Enega prvih mest pa zavzema Levstik med našimi prevajalci. Predvsem je prevedel skoraj vsa večja dela Leva Tolstoja.

Ob svoji sedemdesetletnici gleda lahko Vladimir Levstik z velikim zadovoljstvom na žetev svojega petdesetletnega literarnega ustvarjanja.

Nove revije

NOVA OBZORJA, Štev. 12

Iz vsebine:
Alojz Rebula: Tih, Julijci; György Lukács — F. S. in B. R.: O marksistični estetiki; Gema Hafner: Leta v senci (konec); Edgar Allan Poe — V. Z.: Levja podoba, Dušan Mevlja: Predljudi, Cvetko A. Kristan: Zanimivo pismo Etbina Kristina, Janez Gradišnik: Pogled v nekaj svetovnih slovestev v letu 1954 (Konec); Branko Hofman: Curt Goetz, Hiša v Montevideu. PESMI: Jože Javoršek, Jacopo da Lentino — Nikolaj Košir, Mirko Vedrinjak, Miha Klinar, Slavko Jug. OCENE IN POROČILA: Branko Hofman: Jesen v prvem cvetju, Janez Gradišnik: Dva francoska klasika. ZAPISKI: Sergej Vrišar: Kiparska dela Milana Vojska, Sodobna angleška grafika v Mariboru; Jože Dolenc: Ob letošnji podelitvi Nobelove nagrade za književnost, Branko Rudolf: Kino, »dinamizem«, idealizem. H. G.: Pripis k obrazu »Sonce, sol in skale«.

M. N.

NATEČAJ DUBROVNIŠKIH POLETNIH IGER

Odbor dubrovniških poletnih iger je razpisal anonimni natečaj za novo originalno dramsko ali glasbeno odsko delo, za dramatičnijo ali dramaturško obdelavo primernega dela iz jugoslovanske književnosti. Nagrada sta 700 in 300 tisoč dinarjev, ocenjevalna žirija pa bo upoštevala samo dela, ki so primerna za uprizoritev v dubrovniških letnih gledališčih. Dela je treba predati do 1. januarja 1957, rezultate pa bodo objavili do 1. aprila prihodnjega leta.

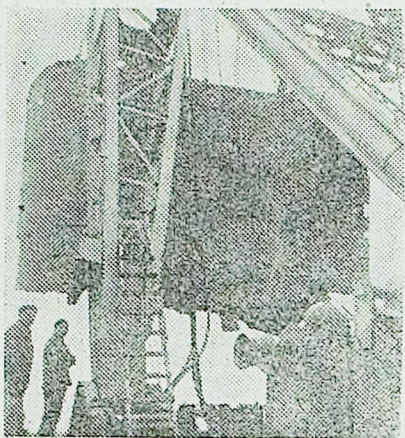
„Rudnik železa“ pri Kopru

Z »Velim Jožetom« nad »Rexa«

»Veli Jože« je tokrat že drugi priplul k nam, da bo znova vlačil iz morja pri Izoli ostanke nekdanjega prekoceonskega parnika »Rexa«. Prvič je bil pri nas pred dobrimi tremi leti in je že takrat pospravil za celo goro železa s svojimi močnimi rokami. To pot je prišel z istim namenom.

Potapljači podjetja »Brodspas« so bili lani celo poletje in jesen na delu v globini kakih 18 metrov. Rezali in žagali so železni trup »Rexa« in pripravili kakih 150 ton železa. »Veli Jože« je vse to pripravljeno železo prenesel v dobrih treh tednih v škatlo stare ladje.

Bralcem, posebno starejšim, ni treba obnavljati spomina na konec, ki ga je prav v koprskem pristanišču doživela najhitrejša ladja nekdanje Italije. Proti koncu narodnoosvobodilne borbe so jo Italijani privlekli iz tržaškega v koprsko pristanišče na varno. Ko se je izkazalo, tudi tu ni bila ladja nič bolj »na varnem« kot prej v Trstu. Zadnje tedne borbe so jo Nemci zavlekli proti Izoli, jo tam potopili in vžgali. Ker je bilo morje na tistem mestu plitvo, je moglo »Rex« počasi sedel na dno in se nagnil na stran. Prve mesece po osvoboditvi so se ljudje ustavljali na cesti in opazovali negibnega velikan, ki je razkazoval svojo zarjavelo »zadnjo plat«. Usoden konec nekdanj tak slavne ladje. Res: Sic transit gloria mundi;

105 ton težak kos »Rexa« je zanihal v zraku

tina »Rexa«. Tudi ta bo prišel na vrsto, ker pridni potapljači ne bodo odnehali.

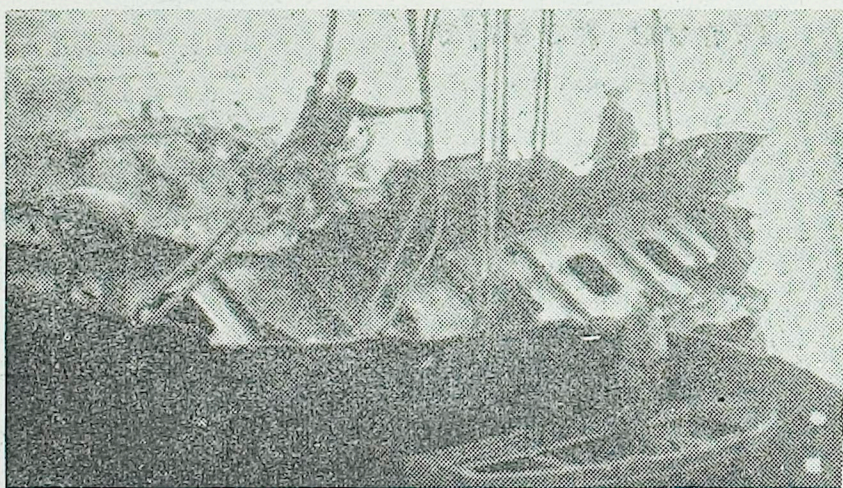
Ko je kos zanihal nad morjem, nas je kapitan povabil na ogled kormaknega stolpa. Prijazno nam je razkazal komandni mehanizem: nemalo svetlih ročic in »ur« na dveh ploščah. To je »srce« našega velikan. Na malenkostni premik ene ali druge ročice se velikan pohlevno zgane na desno ali levo, ali pa obrne okoli svoje osi. Kapitan je pokazal na okroglo medeno ploščo na zadnji steni kabine:

»Vidite, 105 ton tehta kos, ki smo ga pravkar izvlekli. Deset železniških vagonov ga bo komaj odpeljalo.«

»Veli Jože« nosi ime po istoimenskem istrskem junaku iz povesti umrlega pisatelja Vladimirja Nazorja. Tako naj bi že ime dalo podarke delu, ki ga dobro opravlja že šest let plavajoči žerjav-velikan. To tudi v resnici je. Če merimo pravilne velike na višini, tedaj je »Veli Jože« med prvimi. Tisti dve roki, ki jih moli 40 metrov visoko v zrak, tehtata nič manj kot 80 ton. Osem železniških vagonov bi morali imeti, če bi jih hoteli kam odpeljati. Prsti, ali škripci, ki visijo na debelih jeklenih vrveh, tehtajo vsak 22 stotov. Delavci pravijo tem škripcem »manat — kolotur«. »Veli Jože« pokriva s svojim trupom 730 kvadratnih metrov morske površine. No, pa tudi nekaj zaleže, saj tehta še nekaj več kot 800 ton.

»Go-ruka je »Velemu Jožetu« nepoznana beseda

Trije delavci so skočili v majhen čoln in zaveslali proti velikemu kosu železa, ki je ležal na dnu morja ob obrežju. Že prej so potapljači z varilnimi aparati vrezali štiri velike luknje v debelo železno ploščo. Skozi te luknje so delavci poginili kot moška roka močne je-klene vrvi, ki so visele s škripcem. Pri delu, ki ni lahko, so delavci res hitri in okretni. Pozna se jim, da so mojstri v svojem poklicu. Vrvi so

Jeklene vrvi so že pritrjene in ogromen kos železa je v popolni oblasti »Velega Jožeta«

na spodnjem koncu plošče dobro pričvrstili v zakrivljene železne jarme in nato odvedali. V notranjosti trupa so zamolklo zabrneli motorji. Vrvi na škripcih dobrih tremi leti in je že takrat pospravil za celo goro železa s svojimi močnimi rokami. To pot je prišel z istim namenom.

Potapljači podjetja »Brodspas« so bili lani celo poletje in jesen na delu v globini kakih 18 metrov. Rezali in žagali so železni trup »Rexa« in pripravili kakih 150 ton železa. »Veli Jože« je vse to pripravljeno železo prenesel v dobrih treh tednih v škatlo stare ladje.

Bralcem, posebno starejšim, ni treba obnavljati spomina na konec, ki ga je prav v koprskem pristanišču doživela najhitrejša ladja nekdanje Italije. Proti koncu narodnoosvobodilne borbe so jo Italijani privlekli iz tržaškega v koprsko pristanišče na varno. Ko se je izkazalo, tudi tu ni bila ladja nič bolj »na varnem« kot prej v Trstu. Zadnje tedne borbe so jo Nemci zavlekli proti Izoli, jo tam potopili in vžgali. Ker je bilo morje na tistem mestu plitvo, je moglo »Rex« počasi sedel na dno in se nagnil na stran. Prve mesece po osvoboditvi so se ljudje ustavljali na cesti in opazovali negibnega velikan, ki je razkazoval svojo zarjavelo »zadnjo plat«. Usoden konec nekdanj tak slavne ladje. Res: Sic transit gloria mundi;

Kakšen je »Veli Jože«

Poklicna radovednost in dolžnost nas je gnala, da smo si hoteli od blizu ogledati velikost in delo tega plavajočega velikan. Imel je opravka s precejšnjim kosom železa, ko smo se mu približevali. Delavci so nas opazili s krova in takoj poslali čoln. Čeprav zaposleni z delom, so bili delavci s kapitanom Ivanom Rušnikom vred dobre volje in so nas prijazno sprejeli. Očividno jim je delo šlo dobro izpod rok. Taka prijaznost nas je presenetila, ker imamo novinarji včasih težave, celo »na suhem«.

»Veli Jože« nosi ime po istoimenskem istrskem junaku iz povesti umrlega pisatelja Vladimirja Nazorja. Tako naj bi že ime dalo podarke delu, ki ga dobro opravlja že šest let plavajoči žerjav-velikan. To tudi v resnici je. Če merimo pravilne velike na višini, tedaj je »Veli Jože« med prvimi. Tisti dve roki, ki jih moli 40 metrov visoko v zrak, tehtata nič manj kot 80 ton. Osem železniških vagonov bi morali imeti, če bi jih hoteli kam odpeljati. Prsti, ali škripci, ki visijo na debelih jeklenih vrveh, tehtajo vsak 22 stotov. Delavci pravijo tem škripcem »manat — kolotur«. »Veli Jože« pokriva s svojim trupom 730 kvadratnih metrov morske površine. No, pa tudi nekaj zaleže, saj tehta še nekaj več kot 800 ton.

»Go-ruka je »Velemu Jožetu« nepoznana beseda

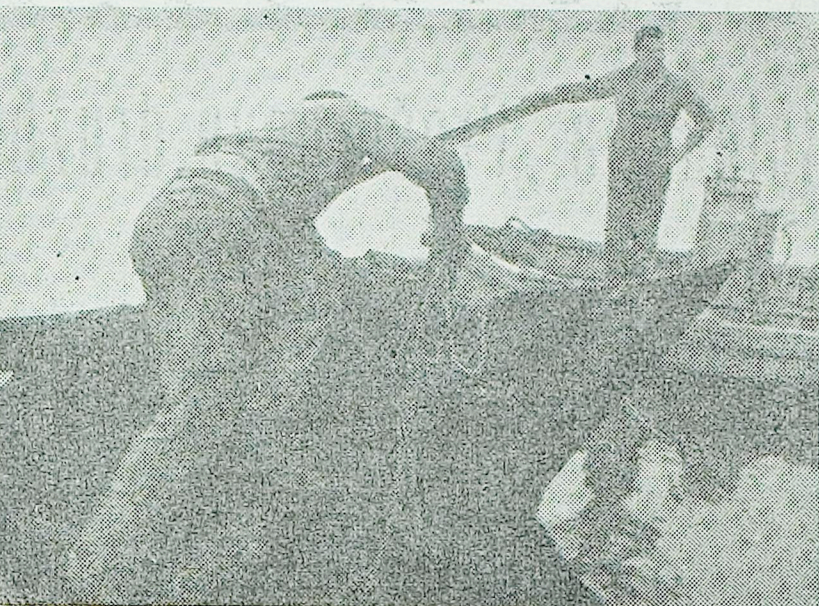
Trije delavci so skočili v majhen čoln in zaveslali proti velikemu kosu železa, ki je ležal na dnu morja ob obrežju. Že prej so potapljači z varilnimi aparati vrezali štiri velike luknje v debelo železno ploščo. Skozi te luknje so delavci poginili kot moška roka močne je-klene vrvi, ki so visele s škripcem. Pri delu, ki ni lahko, so delavci res hitri in okretni. Pozna se jim, da so mojstri v svojem poklicu. Vrvi so

na spodnjem koncu plošče dobro pričvrstili v zakrivljene železne jarme in nato odvedali. V notranjosti trupa so zamolklo zabrneli motorji. Vrvi na škripcih dobrih tremi leti in je že takrat pospravil za celo goro železa s svojimi močnimi rokami. To pot je prišel z istim namenom.

Potapljači podjetja »Brodspas« so bili lani celo poletje in jesen na delu v globini kakih 18 metrov. Rezali in žagali so železni trup »Rexa« in pripravili kakih 150 ton železa. »Veli Jože« je vse to pripravljeno železo prenesel v dobrih treh tednih v škatlo stare ladje.

Bralcem, posebno starejšim, ni treba obnavljati spomina na konec, ki ga je prav v koprskem pristanišču doživela najhitrejša ladja nekdanje Italije. Proti koncu narodnoosvobodilne borbe so jo Italijani privlekli iz tržaškega v koprsko pristanišče na varno. Ko se je izkazalo, tudi tu ni bila ladja nič bolj »na varnem« kot prej v Trstu. Zadnje tedne borbe so jo Nemci zavlekli proti Izoli, jo tam potopili in vžgali. Ker je bilo morje na tistem mestu plitvo, je moglo »Rex« počasi sedel na dno in se nagnil na stran. Prve mesece po osvoboditvi so se ljudje ustavljali na cesti in opazovali negibnega velikan, ki je razkazoval svojo zarjavelo »zadnjo plat«. Usoden konec nekdanj tak slavne ladje. Res: Sic transit gloria mundi;

G. Baruca

Varilci prapravljajo luknje v ploščo

A. FAKIJN

STARA VEROVANJA IN VRAŽE

Čarodejna veriga na kraškem ognjišču

Pred dobrimi pedesetimi leti je bilo na spodnjem Krasu v vsaki hiši veliko zidano ognjišče. Danes teh ni več, izpodirili so jih štedilniki.

Tedaj so ljudje skoro sleherni večer večerjali oblice. In krompir v srajčki, kuhan ali pečen kostanj in kozareček vina. Le ob nedeljah in praznikih je bila polenta. To so kuhali tudi tedaj, ko je bilo pri hiši več delavcev.

Oblice so bile 2 do 3 cm debele in do 10 cm dolge repe, ki so se z drobnim krompirjem vred kuhale v velikem kotlu, obšenem na varigo sredi ognjišča. Otroci so si iztesali majhne lesene nože in z njimi lupili oblice in krompir. Niso pa smeli jesti preveč oblic, ker bi se potem lahko ponoci polupali v posteljo.

Da bi se jim to ne pripetilo, so vselej, ko so odhajali spat, prišli za verigo, ki je visela pod širokim dimnikom nad ognjiščem. Veriga jih je obvarovala tega zla. Ta vraža se je izgubila že zaradi tega, ker ni več ne ognjišč in ne verig, pa tudi ljudje nimajo več takih večerij, temveč boljše in izdatnejše.

Ples za debelejšo repo

Ko sem bil še majhen, sem gledal v Škrbini na spodnjem Krasu zanimiv ples. Poleti so plesali na plešiščih, ki so jih postavljali zunaj na dvoriščih ali borjačih. Tu so godli godci na pihala, pozimi pa so plesali v sobah.

Na pustni torek so plesali fantje in dekleta. Mladina je tedaj zelo rada plesala, pa tudi starejši ljudje, posebno proti polnoči, ko so se nekoli »ogreli«. Ta dan so svoj ples opravičevali, češ da plešejo zato, da bodo pridelaali debelejšo repo. Tako je plesalo vse, kar je moglo.

Starejši so se sicer sramovali plesati pred mladino, a ker so plesali za debelejšo repo, so se vrteli prav do polnoči, ko so prekosili marsikaj maljši par.

Ce bi človek verjel izgovoru starih plesalcev, da plešejo za debelejšo repo, bi tudi mislil, da imajo Škrbinci debelo repo res zato, ker se na pustni torek predno vrtiljo go-spodarji in gospodinjice. Temu pa ni tako, Škrbinci nimajo lepega pridelnika za radi vraže o ropi, pač pa preprosto zato, ker imajo med vsemi Kraševci najplodovitejšo zemljo. Škrbinci pa so tudi umni kmetovalci in pridni delavci. Polje orjejo globoko, pridno ga gnojijo in škrbno obdelujejo.

V Prekmurju plešejo za debelejšo repo ob narodnem običaju, ko iščejo borovo nevesto.

O krokarju

a) Kdor poje krokarjevo srce postane prerok.
b) Cekin, ki ga je dal kralj Matjaž s krokarjevo sliko, obesen

Na obisku v podjetju »Bor«

PESEM ŽAG

Nedaleč od Kopra, pravzaprav v njegovem predmestju, na nekdanji železniški postaji, je vedno zelo živahno. Velike skladovnice obdelanega lesa in hlodovine pričajo, da ima tamkaj svoj sedež lesno podjetje. Mimoidoči potnik se zato gotovo ne bo začudil, če bo videl, kako vsak čas privražajo in odvažajo veliki tovornjaki s pripragami do vr-

Delavci podjetja »Bor«, ki se u-

A. FAKIJN

STARA VEROVANJA IN VRAŽE

Čarodejna veriga na kraškem ognjišču

Pred dobrimi pedesetimi leti je bilo na spodnjem Krasu v vsaki hiši veliko zidano ognjišče. Danes teh ni več, izpodirili so jih štedilniki.

Tedaj so ljudje skoro sleherni večer večerjali oblice. In krompir v srajčki, kuhan ali pečen kostanj in kozareček vina. Le ob nedeljah in praznikih je bila polenta. To so kuhali tudi tedaj, ko je bilo pri hiši več delavcev.

Oblice so bile 2 do 3 cm debele in do 10 cm dolge repe, ki so se z drobnim krompirjem vred kuhale v velikem kotlu, obšenem na varigo sredi ognjišča. Otroci so si iztesali majhne lesene nože in z njimi lupili oblice in krompir. Niso pa smeli jesti preveč oblic, ker bi se potem lahko ponoci polupali v posteljo.

Da bi se jim to ne pripetilo, so vselej, ko so odhajali spat, prišli za verigo, ki je visela pod širokim dimnikom nad ognjiščem. Veriga jih je obvarovala tega zla. Ta vraža se je izgubila že zaradi tega, ker ni več ne ognjišč in ne verig, pa tudi ljudje nimajo več takih večerij, temveč boljše in izdatnejše.

Ples za debelejšo repo

Ko sem bil še majhen, sem gledal v Škrbini na spodnjem Krasu zanimiv ples. Poleti so plesali na plešiščih, ki so jih postavljali zunaj na dvoriščih ali borjačih. Tu so godli godci na pihala, pozimi pa so plesali v sobah.

Na pustni torek so plesali fantje in dekleta. Mladina je tedaj zelo rada plesala, pa tudi starejši ljudje, posebno proti polnoči, ko so se nekoli »ogreli«. Ta dan so svoj ples opravičevali, češ da plešejo zato, da bodo pridelaali debelejšo repo. Tako je plesalo vse, kar je moglo.

Starejši so se sicer sramovali plesati pred mladino, a ker so plesali za debelejšo repo, so se vrteli prav do polnoči, ko so prekosili marsikaj maljši par.

Ce bi človek verjel izgovoru starih plesalcev, da plešejo za debelejšo repo, bi tudi mislil, da imajo Škrbinci debelo repo res zato, ker se na pustni torek predno vrtiljo go-spodarji in gospodinjice. Temu pa ni tako, Škrbinci nimajo lepega pridelnika za radi vraže o ropi, pač pa preprosto zato, ker imajo med vsemi Kraševci najplodovitejšo zemljo. Škrbinci pa so tudi umni kmetovalci in pridni delavci. Polje orjejo globoko, pridno ga gnojijo in škrbno obdelujejo.

V Prekmurju plešejo za debelejšo repo ob narodnem običaju, ko iščejo borovo nevesto.

O krokarju

a) Kdor poje krokarjevo srce postane prerok.
b) Cekin, ki ga je dal kralj Matjaž s krokarjevo sliko, obesen

Pred žago. Pravkar so pripeljali velik hlod, ki ga bodo razžagali

A. FAKIJN

STARA VEROVANJA IN VRAŽE

Čarodejna veriga na kraškem ognjišču

Pred dobrimi pedesetimi leti je bilo na spodnjem Krasu v vsaki hiši veliko zidano ognjišče. Danes teh ni več, izpodirili so jih štedilniki.

Tedaj so ljudje skoro sleherni večer večerjali oblice. In krompir v srajčki, kuhan ali pečen kostanj in kozareček vina. Le ob nedeljah in praznikih je bila polenta. To so kuhali tudi tedaj, ko je bilo pri hiši več delavcev.

Oblice so bile 2 do 3 cm debele in do 10 cm dolge repe, ki so se z drobnim krompirjem vred kuhale v velikem kotlu, obšenem na varigo sredi ognjišča. Otroci so si iztesali majhne lesene nože in z njimi lupili oblice in krompir. Niso pa smeli jesti preveč oblic, ker bi se potem lahko ponoci polupali v posteljo.

Da bi se jim to ne pripetilo, so vselej, ko so odhajali spat, prišli za verigo, ki je visela pod širokim dimnikom nad ognjiščem. Veriga jih je obvarovala tega zla. Ta vraža se je izgubila že zaradi tega, ker ni več ne ognjišč in ne verig, pa tudi ljudje nimajo več takih večerij, temveč boljše in izdatnejše.

Ples za debelejšo repo

Ko sem bil še majhen, sem gledal v Škrbini na spodnjem Krasu zanimiv ples. Poleti so plesali na plešiščih, ki so jih postavljali zunaj na dvoriščih ali borjačih. Tu so godli godci na pihala, pozimi pa so plesali v sobah.

Na pustni torek so plesali fantje in dekleta. Mladina je tedaj zelo rada plesala, pa tudi starejši ljudje, posebno proti polnoči, ko so se nekoli »ogreli«. Ta dan so svoj ples opravičevali, češ da plešejo zato, da bodo pridelaali debelejšo repo. Tako je plesalo vse, kar je moglo.

Starejši so se sicer sramovali plesati pred mladino, a ker so plesali za debelejšo repo, so se vrteli prav do polnoči, ko so prekosili marsikaj maljši par.

Ce bi človek verjel izgovoru starih plesalcev, da plešejo za debelejšo repo, bi tudi mislil, da imajo Škrbinci debelo repo res zato, ker se na pustni torek predno vrtiljo go-spodarji in gospodinjice. Temu pa ni tako, Škrbinci nimajo lepega pridelnika za radi vraže o ropi, pač pa preprosto zato, ker imajo med vsemi Kraševci najplodovitejšo zemljo. Škrbinci pa so tudi umni kmetovalci in pridni delavci. Polje orjejo globoko, pridno ga gnojijo in škrbno obdelujejo.

V Prekmurju plešejo za debelejšo repo ob narodnem običaju, ko iščejo borovo nevesto.

O krokarju

a) Kdor poje krokarjevo srce postane prerok.
b) Cekin, ki ga je dal kralj Matjaž s krokarjevo sliko, obesen

VEKOSLAV KALEB:

Čudoviti prah

Nenadoma vstaneta. Zagledata se na ono stran, kjer so bili Nemci.

»Kaj bova sedaj?« spregovorijo deček. »Lahko bi naju videli, če so še živi. Lahko bi prišli k nama. Z njimi je konec. To je jasno. In nič ne moreva storiti zanje.«

»Tisti od jutraj so šli za nami.«

»Doheteli so nas. Predhodnice so na tem sektorju šle čez reko.«

»Kaj bova sedaj?« pravi deček.

»Če ti bili živi, bi prišli za nama. Toda midva imava svojo dolžnost. Toraj dalje!«

Vsakič, kadar sta odhajala dalje, se jima je zdelo, da lomita zrasle zglobe in da so jima pusi strašno težke. In tako z muko nosita svoje breme navzgor. Spenjata se po rebrih gorovja. Ob straneh se je tu in tam na enem mestu zbralo nekaj bukev ali jlek, pod stenami je zazelenela kopa grmovja. Ponekod se je dvigal travnat holmec ali so se zbrali trnje, štirje hrasti kot domenjani. Ko sta z muko prišla do holmca, reče deček: »Bojje bi bilo spati, dokler je še toplo, dokler greje sonce. Noč je hladna.«

Goli je gledal navzdol, tja, kjer so ostali tovariši. Videl je samo mrtvo daljavo. Nič se ni premaknilo v njej. Stene, hrabi, dreve in zemlja, nič se ni zmenilo za ljudi. Goli gre še malo dalje. Ko je izginila dolina, iz katere sta se vžgela, pravi: »Prav imaš.«

»Kaj?«

»Spiva tu. A zdi se mi, da vodi tista steza v vas. Ali ne bi prenočila v vasi, če ni v njej bande.«

»Malo zaspija, pod večer pa odideva v vas. Tako se bova laže umikala, če bo v njej sovražnik.«

Deček se ni mogel več premikati. Z vsem svojim čutjem je težil k zemlji.

Goli se obrne še enkrat proti dolini.

»Hej, tovariši, tovariši, tovariši na vseh straneh!« pravi in gre dalje, deček pa za njim, kakor da prej nista ničesar nameravala.

»Kdo, misliš, je v vasi?« vpraša deček.

»Kdo naj ve?«

»Jaz mislim, da ni nikogar, nobene vojske.«

Sedaj so se jima razživele misli ob toplen ognju, ob poncih, ob hrani. Toda prej sta morala priti do vrha. »Majja« sta se. Noge so jima klecale. Često sta morala menecati oči, da bi videla stvarnost. Dolina in obronki, kmenje in dreve, vse je bilo mirno, kot prej. Toda proti soncu je vse kazalo samo dozdevno sliko, prava pa se je skrivala za svetlobo.

»Vendar morava vedeti, kaj je pred nama,« pravi Goli.

Počasi sta se spenjala dalje k planoti nad rokavo. Noge so postale težke preko mere. Nič popolnoma ubogale. Niso hoteli na pot. Kolem so škripale. Za ovinkom bosta prišla na pot, ki se spenja z drugega obronka in izginja za grebenom v novem svetu. Sta sta k novemu svetu. Praviroki škornji Golega so zvonili. Mitraljez je držal v ravnatežju, z eno roko ob boku, in vsak trenutek ga je poprijemal. Tudi deček je držal puško pripravljeno, a se je tega komaj zavedal.

Nikjer ni bilo niti sledu življenja. Ni bilo čuti zvoncev črede. Nikjer ni mukala živina ali pel pastirček. Mir je bil v izumrti pokrajini.

Ko na planoti med redkim drevjem zagledata nekaj hišic, se odmakneta in začeta frontalno napredovati proti goličavi. Goli je ostro pazil na vse. Čudovito čil je bil. In vedno bolj je prožil nogo.

Tako prideta med prve hiše. Dve. Ene z nizkim nadstropjem, druga pritlična. Brez strehe. Očividno sta pred kratkim zgoreli. Trava se je že začela seliti na prostor, ki je bil nekdaj šojen. Ko zagledata mrtvo sliko opustošenih ognjišč, stopita svobodneje.

Malo dalje so bile tri hiše. Dajale so več upanja, ker so bile večje in so imele vrt in sadovnjak, a vse majhno. Nikjer ni bilo kosei, nikjer se ni čutil vonj po hlevih, nikjer dim. Nič se ni premikalo. Pred nekimi vrati je ležal v blato spreto čisto najhen, stigan otroški stknjič. Rokavi so se razširili, kakor da z veselmi ročicami sprejemajo prišleca.

»Tudi otroci so skakali tod,« pravi Goli.

»Nikogar ni.«

»Se strehe ni.«

»Ognja ni.«

Tri hiše nad potjo so bile še huje porušene. Strehe so jim zatrpale notranjost. Vse naokoli je ležalo kamenje in malta. Eksplozija jim je odnesla del strehe. Vrtovi so bili opustošeni, dreve polomljeno, ograje razrušene, pet šest panjev prevrnjenih in razmetanih po dvorišču. Toda v tem neredu si opazil neko roko, kakor da je vse svari malo premaknila, da bi služile nekemu namenu. To sta opazila oba, toda misli se jima niso ustavile ob tem. Nad njima, pod staram hrastom, je bila še ena hiša, pritlična, grobo zidana iz neklesanega kamnja.

»V tistole se bova zatekla do zore,« pravi Goli. »Imela bova mir.«

Popneta se po neravnih tleh do hišice.

»Ok, dé Goli tih,« zdi se mi, da se po ženjavici.«

V enem kotu majhnega prostora je bilo urejeno ognjišče. Na njem je bil kupček pepela. Goli položi roko na opke in na pepel.

»Topel je,« reče, »jutraj je tu nekdo kuril.«

»Nemci niso.«

»Toda so hodili naši. Mogoče tako kot midva. Nič hudega, spokla bova malo mesa in spala. Dvorce ni slab.«

Odložila orožje in začeta zbirati suhjad in trske. Najdeta nekaj kosov ogorelega trupa.

Hiša je bila močna. Steneh iz najboljšega lesa.«

»In iz najboljših domačih slame. Pa je ni več. In zvezde naju bodo gledale naravnost.«

»Ogenj lahko gori vso noč. Od daleč se ne bo videlo. Sovražnik se ponoči mikamor ne gane. Ne dá se mu v temu v teh gorah.«

Goli izbuka žerjavico. Naloži nanjo dražja in trsk pa začne pihati. Iskra je zazarela in obsevala mržav, kočen, kosmat obraz. Plamen se je prijateljsko in zadovoljno prijel.

(Nadaljevanje na 11. strani)

RAZMIŠLJANJA PO NOVOLETNI JELKI

VZGOJNA ODGOVORNOST NAS VSEH

Sedaj, ko so za nami vsi slovesni trenutki noveletnega praznovanja, ko našemu razpoloženju usled presenetljivih ugotovitev primanjkljaja v družinski blaginji — zopet ni kaj očitati (čas celi rane), bi ne bilo napak, pogledati še enkrat v izpraznjeno popotno torbico dedka Mrza in postrgati iz nje vse dedkove težave, da se bo prihodnje leto vrnil med našo mladež svežih moči. Nam pa bo to krepak poduk, da ne kaže v bodoče zanemarjati takega praznovanja, ker gre to ni rovaš otroka in na račun dviganja socialistične zavesti mladine v novi družbi. Ker so nekateri mnenja, da je namen Novoletne jelke izključno obdaritev otrok in da so priveditelji — v tem primeru Društvo prijateljev mladine — nekakšna dobrodelna ustanova, je nujno, da se seznanimo tudi s splošno družbenino težnjami tega praznovanja.

Namen Novoletne jelke in zgolj obdarovanje, pač pa je ta naš novi otroški praznik vzgojni in ideološki činitelj, čigar glavni namen je zblizanje mladega roda z našo stvarnostjo in odvracanje od vseh zastarelih, nazadnjaških in končno škodljivih mističnih naziranj. Če smo namelini dedku Mrzu in Novoletni jelki tako važno vzgojno poslanstvo, je razumljiva skrb našega človeka za njegovo uspešno izvedbo.

Kljub vsem tem ugotovitvam, pa je letošnja Novoletna jelka pokazala organizatorjem nekaj pomanjkljivosti, ki jih moramo v bodoče odpraviti.

Najbolj zgrešeno je vsekako to, da je bilo DPM glavni in skoraj edini organizator in je opravljalo celo posle, ki končno ne spadajo v območje in proga mnjene društvene dejavnosti. Nasprotno pa so prispevale družbene in množične organizacije mnogo premalo, čeprav bi ravno te morale biti glavni nosilec in organizator otroškega praznika v mestu in na podeželju. Tako je DPM moralo razširiti svojo dejavnost na celotno občino ter je s skromnimi finančnimi in materialnimi sredstvi, ki so zadostila komaj potrebam podeželja — upoštevajoč večje potrebe na vasi — obdarovalo tri tisoč otrok. Torej nikakor ni krivda organizatorjev, če je bil dedek Mrz v Kopru res malo bolj revčen. Ker pa so imeli mestni otroci več od raznih priveditev, zakusk oz. čajank in predstav — lahko zatrdimo, da je praznovanje v glavnem uspelo.

Je pač tako, da je denar edino

plačilno sredstvo in kaj je moglo Društvo prijateljev mladine še storiti, če so se nekatera podjetja in ustanove celo odrekla prispevkov za naš sklad, ali pa so šele na osebno intervencijo odpravili člana pripravljalnega odbora z minimalnim zneskom. Ne trdimo, da ni bilo izjem, toda vse to je bilo premalo za kritje vseh predvidenih stroškov.

Vse te pomanjkljivosti potrjujejo, da bo treba v bodoče pristopiti k organizaciji Novoletne jelke bolj načrtno in široko, pravočasno in z zavestjo, da je skrb za našega otroka važna državljanska dolžnost nas vseh.

Vsem prijateljem mladine, soorganizatorjem, podjetjem in ustanovam ter sindikalnim podružnicam, ki so nas podprla pri izvedbi Novoletne jelke — se še enkrat iskreno zahvaljujemo ter prosimo, da nam pomagajo še v bodoče.

B. B.

ZLIČNIKI IZ KORUZNEGA ZDROBA

1/2 litra vode, 1/2 mleka, sol, 25 dkg koruznega zdroba, 5 dkg maščobe, 1 čebula, 2 dkg drobtin, 5 dkg naribanega sira.

V slano vrelo vodo z mlekom vsujemo med mešanjem koruzni zdrob in ga kuhamo pol ure. Iz nastale polente nato režemo z dvema žlicama žličnike, devamo jih na pekač, v katerem smo razgrela maščobo in prepražili sesekljano čebulo. Postavimo jih za kratek čas v pečico. Preden neseemo žličnike na mizo, jih potresemo še z naribanim sirom. Serviramo jih s solato.

Navodilo za pranje izdelkov iz stanične volne in volne, ki vsebuje perlon

(Obleke, dežni plašči, pleteni in kvačkani izdelki, vključno moške nogavice)

NAMAKANJE: To skupino naših oblačil namakamo po potrebi.

PRALNA SREDSTVA: Obleke, dežne plašče, pletene in kvačkane izdelke peremo izključno s finimi pralnimi sredstvi.

TEMPERATURA PRANJA: Peremo v mrzli ali v mlačni vodi.

IZPIRANJE: Izpiramo takoj po pranju.

ODCEJANJE: Oblačila moramo dobro ožeti in jih zaviti v prt.

SUŠENJE: Izdelke iz stanične volne in volne mešane s perlonom moramo takoj obesiti. Izjemo pa tvorijo pletenine in kvačkani izdelki, ki jih raztegemo v zaželeno obliko in jih sušimo ležeče.

LIKANJE: Likamo le v toliko, kolikor je potrebno, vendar pa moramo likati previdno od leve na desno. Pletenine in kvačkane izdelke pa samo naparimo.

ŽENE POSVETU

Razvoj gospodinskih znanosti v Ameriki

Zadnje čase se je pri nas na široko razmahnilo delo za razbremenitev gospodinje. Zato vas bo gotovo zanimal razvoj tega področja družbenih ved v ZDA. Ne bi hotel vzbuhati pretiranih želja, ki jim zaenkrat še nihče ne more ustreči. Gre nam le za izkušnje te močno razvite dežele na področju gospodinstva. Amerikanci so znani po svojem smislu za praktičnost, zato nam njihove izkušnje za hitrejši razvoj pri nas lahko le koristijo.

Prvo obdobje gibanja za razbremenitev gospodinje se je v Ameriki pričelo sredi 19. stoletja, ko se je že močno razvila industrija. To je bil del gibanja za enakopravnost žena in zanimivo je, da sovpada z obdobjem problema služkinj in abolicije (t. j. gibanja za odpravo suženjstva). Tako je bila n. pr. največja znanstvenica in pobornica za napredek gospodinstva Catherine Beecher, sestra pisateljice Harriete Beecher Stowe, avtorice »Koe strica Toma«, knjige, ki je v tesni zvezi z abolicijo.

Knjiga C. Beecher »Gospodinska ekonomija«, »Dom ameriške žene« in druge so še vedno v marsičem aktualne, čeprav so stare že sto let.

Glavne misli C. Beecher so naslednje: Gospodinstvo je veda, ki se je treba učiti v šoli kot druge vede. Zanimivo je, da Beecher podrobno obravnava čiščenje, pranje in kuhanje, toda nikjer ne navaja receptov. Z recepti ni mogoče rešiti problema. Samo ustrezno šolana gospodinja bo znala organizirati svoje delo in se bo lahko prilagodila pogojem in potrebam.

C. Beecher je že večkrat opozarjala na problem služkinj. Ugotovila je, da se družina zaradi vključene tuje osebe neugodno počuti in da služkinja preveč stane, na drugi strani pa so tendence služkinj samih, da postanejo postrežnice, to je, da preidejo na pogoje meznega delavca. Danes v Ameriki služkinj skoraj ni več. Zgodilo pa se je kot je zahtevala C. Beecher, da so se gospodinska opravila porazdelila na vse člane družine, posebno zato, ker tudi večina žena hodi v službo.

Tretja misel C. Beecher je organizacija delovnega postopka v gospodinstvu. Nekateri napačno zamenjajo organizacijo delovnega postopka z mehanizacijo. V resnici se je organizacija delovnega procesa razvila mnogo pred iznajdbo raznih gospodinskih strojev in tako ugodila pot mehanizaciji. C. Beecher je za naše sodobne pojme pravilno dojela problem, ko je gospodinjam svetovala, naj si ogledajo kuhinjo na parniku, kjer so vse priprave kuharju v doseg roke. V skicah C. Beecher že vidimo kuhinjo, organizirano v neprekinjeni delovni površini, namesto posameznih kosov opreme, razmetanih po vsem prostoru.

Ta zamisel pa se je določeneje razvila v drugem obdobju gospodinstva Berta Taylorja in Franka Gilbretha. Naši industrijski strokovnjaki dobro poznajo Taylorjev in Gilbrethov sistem. Robert Taylor je znanstveno analiziral kopanje premoga, Frank Gilbreth pa polaganje opeke. Oba sta z izboljšanjem delovnega postopka dosegla velike uspehe v učinkovitosti. Istočasno je Christina Frederick

Starši, ki sami radi berejo in cenijo knjige, bodo z veseljem pozdravili isto nagnjenje pri svojih otrocih. Saj so knjige človeku najboljše prijatelji in kdo ne bi želel svojim otrokom dobrih prijateljev?

Ze v najnežnejši dobi spoznavamo otroka z dobro knjigo. Redno zgodbe, ker s tem bogatimo otrokovo berilno pesmico, pravljice in vega duha in budimo mlado fantazijo.

Kmalu pride čas, ko začnejo naši malčki sami brati. In niso redki primeri, da postane že osnovnošolec vnet bralec, ki mu branja ne moremo nadomestiti z ničemer drugim. Seveda je to pravičen in pozitiven pojav, čeprav se nekateri otroci pritožujejo, češ, da njihovi otroci preveč berejo. Take trditve so povsem zgrešene, zato ne jemljimo otroku veselja s kritiziranjem. Naj bere! Vedeti moramo namreč, da so vzroki, ki vežejo otroka na knjigo, posledica njegovega razvoja in so zato razumljivi — da, celo nujni. Znateljnost in želja po doživetjih, ki

jih pogrešajo naši otroci v enoličnem in vsakodnevnem dolgočasju, so glavni vzroki otrokovega hlastanja po knjigah. In vsaka knjiga je za otroka doživetje, polno novih vtisov, dogodkov in kar je glavno — vsaka dobra knjiga je tudi poučna.

Zato nikakor ne odtegujmo otroku knjige. Naloga staršev pa je, da naučijo otroka pravilno brati, da otrok — kot temu pravimo — me »požira« knjig. Posledica takega površnega branja je namreč ta, da gre najhujše in najboljše v izgubo in otrok v hlastanju po novih doživetjih prezre vso globino miselnih in jezikovnih lepote. Otroka moramo znati pripraviti do tega, da bere počasi in poglobljeno. Zato je najbolje, da beremo otroku težja in zanj nezanimiva poglavja sami, ker tam leži navadno vse miselno bogastvo, na katero ga moramo opozorjati. S takim načinom posredovanja bogatimo tudi svoj besedni zaklad in izboljšujemo svojo sposobnost izražanja.

V primeru, da starši ne utegnejo ali iz drugih razlogov ne ravnaajo po teh nasvetih, izpostavljajo otroka veliki nevarnosti. Ker ni kontrole, berejo otroci manjvredne ali sploh neprimerne knjige — skratka plažo, ki lahko porazno vpliva na otrokov duševni in celo telesni razvoj. Zato morajo starši nadzorovati, kaj bere njihov otrok ter mu s podukom in posredovanjem dobrih knjig — kar pri nas ni problem — usmeriti želje v kvalitetno literaturo. Nikdar ne smemo pozabiti, da se šolskemu otroku vsebina čitve zasidra v spomin za vse življenje.

So pa še drugi vzroki, ki nas vežejo že kot dolžnost na kontrolo otrokovega čtiva. Kje se nam otrok razkrije miselno in idejno bolj kot prav pri izbiri knjig, kjer lahko zasledimo že relativno zgodaj njegova nagnjenja in ves njegov miselni svet? Prav knjiga nam nudi idealno možnost, da se otroku približamo s svojimi nasveti in izkušnjami, zakaj kdor svojega otroka ne pozna, bo nekega dne opazil, da se mu je odtujil. To velja predvsem za odraslejšo mladino. Izgovori nekaterih staršev, češ da nimajo časa spoznavati in nadzorovati otroka, ne držijo, saj je v skrajni sili dovolj, da vsej površino prelistamo knjigo, ki si jo je otrok izbral.

Tudi osnovnošolski otroci, ki sicer berejo že sami, so srečni, če jim starši preberejo lepo zgodbo ali pa tudi poučni sestavek iz kakšne je in časopisa. Tako posedimo vsaj ga mladinskega lista ali celo revipol ure ob njegovih posteljici in otrok bo z vašimi pripombami ter pojasnili sprejemal snov z razumevanjem, medtem ko bi mu bilo težje čtivo samemu nerazumljivo. V takih pogovornih se z otroki najbolj zblizamo in jih lahko neopazno seznanjamo s stvarmi, ki bi jih v golem razgovoru dolgočasile. Tako se bo otroku širilo umsko obzorje in pozorno bo spremljal vsak posamezni člen neskončne verige vtisov, ki so za slehernega človeka življenjska šola.

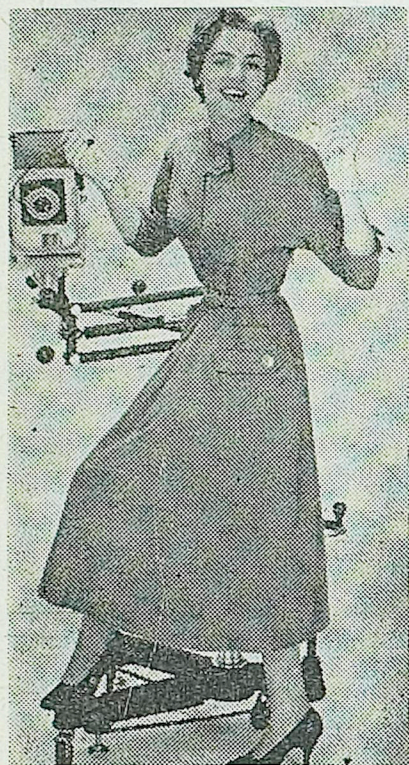
Notranje bogastvo je naše največje premoženje, zato vodimo mladi rod k dobrim knjigam in ga spoznavajmo z njimi kot z najboljšimi prijatelji. To bogastvo je dostopno vsem, zato se poslužujmo javnih in šolskih knjižnic in bogato založenih knjižarn — in zares ni potrata niti luksuz, podariti otroku ob vseh priložnostnih praznovanjih najprej — dobro knjigo.

B. Borovič

Zrezki s sirom

Pol kilograma govedine, 10 dkg sira, poper, 5 dkg masti, čebula, jušna zelenjava (korenje, zelena, peteršilj, čebula, timijan), piment, lovorjev list, muškadni orešček, 3 dkg moke, 1 dl kisle smetane.

Meso zrežemo na zrezke, jih potolčemo, v vsakega zavijemo rezino sira in zvrtke tesno naložimo v kozico z gladko stranjo navzgor. Polijemo jih z vrelo mastjo, jim pridenemo na drobno zrezano zelenjavo, malo polijemo in dušimo. Ko se tekočina osuši, sok potresemo z moko, jo malo prepražimo, zalijemo in dušimo z ostalimi dišavami do mehkega. Zrezke zložimo na toplo. Omako pretlačimo, ji dodamo smetano. Zavrti ne sme več. Zrezke denemo spet v omako in serviramo.

Enostavna zimska obleka

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

0 zimskih prehladov, ki jih pospešujejo zaprti prostori

Jeseni in pozimi je prehlad zelo pogost pojav. Povzročja ga posebne vrste virus, obolijo pa običajno le gornji deli dihalnih organov: nosna votlina, žrelnica, pa tudi sinusi in bronhiji. Prehlad je akutna in nalezljiva bolezen, ki jo v zimskem času občutimo zelo pogosto, ker je sluznica zaradi mraza in vlage znatno manj odporna. Zato hli in zaprti prostori pa še zmanjšujejo odpornost in pospešujejo okuženje.

Če je prehlad težji, nam nabrekne sluznica, ki ovira redno dihanje, oči postanejo rdeče, mehko nebo se vname in tako nastane bolečina v grlu in pod grudnico, kar je združeno zopet s hripavostjo. Če to slabo počutje spremlja še glavobol, bolečina v mišicah, zvišana telesna vročina in splošno slabo počutje, potem to ni več samo prehlad, ampak gripa. Druga komplikacija prehlada je vnetje srednjega ušesa, kar nam naznanijo zbadljivi v ušesih. Vnetje obnosnih votlin nam naznanjajo bolečine obnosnih votlin, ki jih imenujemo tudi sinuse. Nevarna komplikacija pri prehladu je pljučnica, pri kateri čutimo bolečino v prsih in imamo zelo visoko vročino.

Najuspešnejše zdravilo proti navadnemu prehladu je še vedno aspirin. Trikrat dnevno vzamemo po 1 do 2 tableti s toplim čajem. Virus prehlada je neobčutljiv za penicilin in druge antibiotike. Zato jih uporabljamo le, če nastopijo komplikacije (ki smo jih zgoraj našli). Na vsak način mora ostati bolnik, če ima zvišano vročino, v postelji. Če je bolnik zelo hripav, naj čim manj govori, če ga peče sluznica, pa naj grgrta slano mlačno vodo. Če se običajni prehlad poslabša, se moramo lotiti zdravljenja s sulfamidi in z antibiotiki.

Prehladu se najlaže izognemo, če smo utrjeni in če čim manj zahajamo v zaprte prostore, v katerih je mnogo ljudi in slab zrak. Prehlad oz. okužbo pospešujejo tudi preveliki telesni in duševni napori. Pazimo, da uživamo pozimi hrano, ki ima dovolj kalorij, obleka in obutev pa morata biti vedno suhi. Predvsem moramo paziti, da pri prehladu ne pride do komplikacij, ki lahko zapustijo v človeku trajne okvare. Zato je važno, da se pazimo in dovolj zgodaj preprečimo težja obolenja.

Zimska obleka in temnega volnenega blaga

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH.

OBČNI ZBOR »PARTIZANA« V POSTOJNI

Smotrnejše vključevanje mladih

V četrtek je bil v Postojni redni letni občni zbor tamkajšnjega Partizana, na katerem so se člani pogovorili o lanskim uspehih in težavah, predvsem pa so razpravljali o nalogah za nadaljnji razvoj društva. Trenutno šteje postojnski Partizan 451 članov, ki se razen v telovadbi udeležujejo tudi v košarki, odbojki, lahki atletiki, smučanju in šahu. Ker imajo vsi oddelki dvakrat tedensko telovadbo, je telovadnica zelo obremenjena. Kljub težavam pa so lani zabeležili vrsto uspehov. Zlasti so se izkazali orodni telovadci, ki so lani šele prvič nastopili.

Društvo je posvetilo veliko pozornost vadijskemu kadru, saj so poslali na izpopolnjevalne tečaje 16 vadijteljev. Uspeh pa bi bil lahko še večji, če bi pokazala posamezna postojnska podjetja več razumevanja do telesne vzgoje. Več delavcev, ki imajo veliko veselje za telesno vzgojo, je moralo namreč zaradi nerazumevanja posameznih podjetij ostati doma. Največ zaslug za redno in smotno telovadno delo imajo nedvomno vadijtelji, med katerimi so zlasti poštvalni Alojz in Pavel Bajc, Franc in Maruška ter Majda Garzarolli. Na občnem zboru so najuspešnejše vadijtelje poimensko pohvalili.

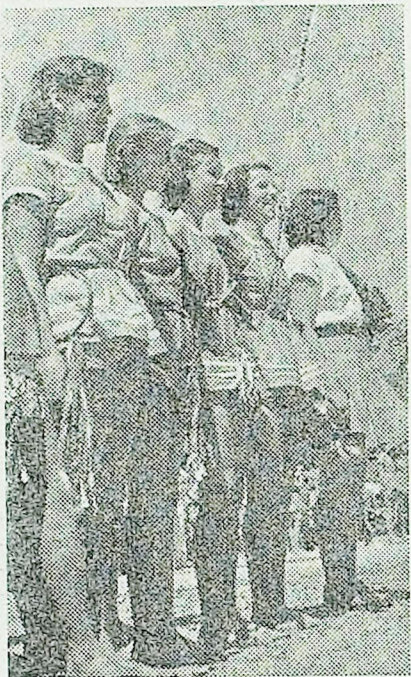
Razen telovadbe imajo člani društva tudi bogate možnosti udeleževanja v raznih športnih panogah. Med drugim so se lani udeležili društvenega in okrajnega prvenstva v krosu, dva člana pa sta na republiškem prvenstvu društev Partizan v teku na 3000 m dosegla odlične rezultate: Miro Debevc je bil prvi, Jože Novak pa četrti. Člani postojnskega Partizana so se udeležili razen tega tudi štafetnega teka za pokal osvoboditve v Novi Gorici ter osvojili prvo mesto.

Zelo popularni športni panogi sta tudi košarka in odbojka. V tekmovanju v II. slovenski ligi so bili postojnski košarkarji edini predstavniki te panoge s Primorske in so v močni konkurenci zasedli četrto mesto. Zanimivo je, da se košarka lepo razvija tudi med pionirji in mladinkami. Na okrajnem prvenstvu v Kopru so tri ekipe postojnskih košarkarjev osvojile vsa tri prva mesta. Najlepši uspeh pa sta vsekakor dosegli mladinska in ženska ekipa, ki sta osvojili na-

slova prvakov Partizana Slovenije za leto 1955.

Odbojkarška ekipa je prav tako ena najboljših na Primorskem. Lani so odigrali 6 prijateljskih tekem in vse odločili v svojo korist. Skoda je, da tej zdravi športni panogi posvečajo tako malo pozornosti, saj bi lahko na primer ob minimalnih stroških organizirali vsaj okrajno prvenstvo v odbojki. Aktivni so bili tudi smučarji in šahisti, medtem ko razvoj namiznega tenisa ovira predvsem pomanjkanje primernih prostorov.

Osnovna letošnja naloga postojnskega Partizana bo vključevanje novih članov, predvsem iz vrst mladine in izvenšolske mladine.

Za uresničitev te naloge pa bo potrebna večja pomoč mladinske organizacije, sindikalnih podružnic in drugih. Letos bodo nadaljevali tudi z graditvijo fizikturnega stadiona, ki predstavlja nedvomno osnovni pogoj za nadaljnji razvoj telesne vzgoje in športa v Postojni.

Ob zaključku občnega zbora so izvolili 13-članski odbor s predsednikom Elom Garzarollijem na čelu, ki že štiri leta neumorno dela za razvoj društva. Za poštvalno delo je republiška zveza

Partizana podelila spominske plakete »10 let osvoboditve« Saveti in Janku Prinčiču, Borisu Jurci, Klavdiju Kledetu in Elu Garzaroliju. Okrajna veza v Kopru je devetim članom izročila diplome s pohvalo, društvo pa je dalo 33 priznanj najboljšim članom.

Š. B.

Nogomet

IZOLA NA NOVI POTI

Na prvem sestanku nogometnega kluba Izola po lastnem občnem zboru, so konstituirali novi odbor, ki si je zadal več nalog za napredek društva. Predvsem so sklenili posvečati več pozornosti mladini in pionirjem ter sestaviti standardno moštvo, ki si bo prizadevalo vrtniti vrednost še pred leti precej pomembnemu izolanskemu nogometu. Odbor si bo prizadeval vzgajati člane društva v pravem športnem duhu. Vsekakor bo imel glede na krizo, v kateri je izolanski nogomet, precej odgovorno nalogo.

Na sestanku so tudi sklenili uvesti evidenco vsega aktivnega in podpornega članstva.

JUGOSLOVANSKA NOVINARSKA EKIPA ODPOTOVALA NA MEDNARODNO SMUČARSKO TEKMOVANJE V ŠVICO

V sredo je odpotovala v Švico jugoslovanska novinarska ekipa, ki se bo udeležila mednarodnega smučarskega tekmovanja poklicnih novinarjev, ki bo 20. in 21. januarja v St. Croixu. Ekipa je teden dni trenirala v Kranjski gori, sestavljajo pa jo novinarja Slovenskega Poročevalca Aljoša Furlan in Jaka Štular, novinar Ljudske pravice Slavko Novak, novinarja Radia Ljubljane Zvone Zorko in Joža Podobnik, urednik Pionirskega lista Miran Cirkelbah in novinar koprsknega radia Bogdan Tome.

Prvo novinarsko mednarodno smučarsko tekmovanje je bilo lani v Franciji. Jugoslovani, ki so tekmovali v slalomu in veleslalomu, so osvojili četrto mesto. Tudi letos bodo naši tekmovalci nastopili v istih disciplinah. Pričakujejo, da bo letos udeležba znatno večja kot lani, saj se bodo udeležili tekmovanja novinarji iz skoraj vseh srednjeevropskih držav in iz Sovjetske zveze.

saj lahko iz svoje mesečne 6000-lirske starostne pokojnine kupujejo kar nova motorna kolesa in jih pošiljajo v dar Pivčanom...

Je hotela Kmetijska zadruga v Prestranku kupiti od prestranskega podjetja zemljišče in je zanje ponujala temu podjetju 800.000 din. Kot dobri in napredni gospodarji pa so ga ti rajši prodali privatniku za 150.000 dinarjev...

Dobre gospodarje imajo tudi na Ostrožnem brdu. Menili so namreč, da je cerkev bolj potrebna popravila, ker zahajajo vanjo predvsem stare ženske, kot pa šola, kamor zahajajo samo otroci. Zato so vzeli material, ki je bil namenjen za popravilo šole in z njim popravili cerkev...

Po Pivki divja »požar«, ki ima posebno piko na drva za kurjavo, zato vse v vsemu še ni taka nesreča. Smola je le, da bi hotel požgati ta drva kar za pet let nazaj in nesrečni Pivčani ne vedo, kako bi potolažili njegovo požrešnost...

Gospod župnik Požar na Pivki je pri neki družini zahteval biro tudi za pet let nazaj. Ko jo ni dobil, je potem to očitno članu družine, ko je prišel k njemu zaradi nekkih dokumentov...

V Postojni so v LIV razpravljali, kdo je bil toliko s hudičem, da je njihove najskrivnejše poslovne transakcije prenesel iz podjetja, da sta morala Majer in Novak odgovorjati zaradi lažnih računov pri nakupov strojev in je zato podjetje ostalo brez dveh tako dobrih moči...

No naj bo za danes dovolj in Vas do prihodnjic prav lepo pozdravlja in Vam želi mirno spanje

Vaš Vane

Čudoviti prah

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Aha.« se razveseli Goli in komaj diha. Ni imel mnogo moči v pljučih. »Gori, gori. Tega blaga že dva tedna nisem videl. Nisem videl dobrega ognja. Ogenj, ogenj, tovariš moj!«

Nalagal je nove in nove trske in kose tramu.

»Ogenj!« je govoril razigran, z žarečim licem. »Zakaj ne bi vsi ljudje imeli ognja! Daj, brat, vsakemu ognja, daj, brat, vsakemu toplote, kajne? Kako gori ogenj pri vas v Splatu?«

»Pri nas največ v štedilnikih, pa tudi na prostem.«

»Gledati hočem v plamen, v žerjavico.«

Deček je na raven kamen nalagal kose konjskega mesa. Tudi Goli vzame iz žepa svojo zalogo.

»Se je mesa. Klavarno. Spekla bova vse, da se bolje ohrani. Najina pot je še dolga. Ko se zmrači, greva takoj spat. Zjutraj morava pred dnem dalje. Kje so naše brigade, ne veva. Kakšne okoliščine vplivajo na njihove premike, doslej se ne moreva vedeti. Če bi imel zemljevid, bi ogotovil možnosti njih gibanja. No, saj imava nos!« je govoril Goli kot v sanjah.

»Našli se bomo, ni prvič!«

»Naš boj nas kliče, kjerkoli smo. Zaupaj vame, dušica. Ze tretje leto se potikam po gorah in dolinah. O, o, ogenj, ogenj, dobra mati! Gori, gori čudovito. Kmalu bo tudi žerjavica. Hej, ti si mi brat!«

»Kako?«

»Pridi z menoj na Banijo. Boš videl krompir. Krompir. In kakšen krompir. Tam človek ne more umreti od lakote. Ne more. Krompir pečeš v pepelu. Pečeš ga na žerjavici. Če imaš denar in čas, ga lahko, dušica, praziš na masti; v dobrih časih lahko dodaš še slanino ali govedine...«

Gledališče SLOV. PRIMORJA

Četrtek, 19. januarja ob 20. uri — Milan Begović: **BREZ TRETJEGA**. Gledališče v krogu. Gostovanje SNG iz Trsta v Kopru. Izven.

Petek, 20. januarja ob 20. uri — Milan Begović: **BREZ TRETJEGA**. Gledališče v krogu. Gostovanje SNG iz Trsta v Kopru. Izven.

Sobota, 21. januarja ob 20. uri — Držić-Rupel: **BOTER ANDRAZ**. Gostovanje GSP iz Kopra v Vanganelu.

Sobota, 21. januarja ob 20. uri — Jančko Gregor: **Oj to lectovo srce**. Gostovanje DPD Svoboda iz Ljubljane v Kopru. Izven.

Nedelja, 22. januarja ob 20. uri — Jančko Gregor: **Oj to lectovo srce**. Gostovanje DPD Svoboda iz Ljubljane v Kopru. Izven.

Poziv

Naprošamo vse svojce bivših borcev španske republikanske armade (1936—1939), ki so padli v Španiji ali v vrstah NOB (1941—1945), da javijo svoje naslove in podatke o padlih Glavnemu odboru Zveze borcev

ZAHVALA

V počastitev spomina pokojne **SREČKE CJAHOVE** je družina Ipa-vec iz Maribora darovala društvu Prijatelj mladine v Kopru 2.000 dinarjev. Iskrena hvala.

Odbor društva Prijatelj mladine

DA! TUDI LETOS KAKOR LANI IN KAKOR PRIHODNJE LETO POZIVA

»Koteks«

naše prašičerejce in klavnice, da ne zavrejo niti ene kože, marveč skrbno oderejo vse zaklane prašiče. KOTEKS jim bo plačal za I. kožo od prašiča slovenske pasme din 200 za kilogram

ELEKTROSERVIS KOPER, ulica JLA 19, tel. 229

prevzema vsa elektroinstalacijska dela na stanovanjskih in industrijskih objektih, previja elektromotorje in sprejema v popravilo vse vrste električnih aparatov.

Informacije ter predračune dobite po želji

Priporočamo naše usluge ★ Delo izvršimo hitro in solidno!

Radio KOPER

NEDELJA, 22. januarja: 8.00 Kmetijska ura — 14.00 Zabavna glasba — 14.15 Poročila — 14.25 Glasba po željah — 19.30 Venček melodij iz filma »Hrenenim po tebi« — 19.45 Primorski vestnik — 23.15 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 23. januarja: 7.30 Od Jadrana do Triglava — 13.30 Poje pevski zbor iz Tolmina p. v. M. Pirnika — 18.45 Od melodije do melodije — 14.15 Poročila — 14.30 Glasbena medigra — 19.30 Dve Suppejevi ouverturi: »Pesnik in kmet« in »Jutro, opoldne in večer na Dunaju« — 19.45 Primorski vestnik — 23.15 Plesna glasba.

TOREK, 24. januarja: 7.30 Od Jadrana do Triglava — 13.30 Operna glasba — 14.15 Poročila — 14.30 Glasbena medigra — 19.30 Melodije za večerne ure — 19.45 Primorski vestnik — 23.15 Plesna glasba.

SREDA, 25. januarja: 7.30 Od Jadrana do Triglava — 13.30 Operna glasba — 14.15 Poročila — 14.30 Glasbena medigra — 19.30 Melodije za večerne ure — 19.45 Primorski vestnik — 23.15 Plesna glasba.

ČETRTEK, 26. januarja: 7.30 Od Jadrana do Triglava — 13.30 Pojeta mladinska zborja gimnazije iz Bovca in Kobariča — 13.45 Od melodije do melodije — 14.15 Poročila — 14.30 Glasbena medigra — 19.30 V ritmu znanih valčkov — 19.45 Primorski vestnik — 23.15 Plesna glasba.

PETEK, 27. januarja: 7.30 Od Jadrana do Triglava — 13.30 Popoldanski koncert — 13.45 Od melodije do melodije — 14.15 Poročila — 14.30 Glasbena medigra — 19.30 Revijske melodije — 19.45 Primorski vestnik.

SOBOTA, 28. januarja: 7.30 Od Jadrana do Triglava — 13.30 Veselo sobotno popoldne — pisan glasbeni spored — 13.45 Od melodije do melodije — 14.15 Poročila — 14.30 Glasbena medigra — 19.30 Bing Crosby poje prijetne melodije — 19.45 Primorski vestnik — 23.15 Plesna glasba.

Kino

KOPER — 20., 21 in 22. januarja francosko-nemški barvni film CIGAN BARON, 23. in 24. januarja argentinski film RAZBOJNIK, 25. in 26. januarja ruski barvni film ANA NA VRATU.

IZOLA — 20. januarja argentinski film RAZBOJNIK, 21. in 22. januarja francoski film V VRTINCU HIMALAJE, 23. in 24. januarja ruski barvni film ANA NA VRATU, 25. in 26. januarja angleški film MAGNET.

PIRAN — 20. januarja jugoslovanski film STOJAN MUTIKASA, 21. in 22. januarja avstrijski film DON JUAN, 23. in 24. januarja ruski barvni film SADKO, 25. in 26. januarja francoski film V VRTINCU HIMALAJE. PORTOROŽ — 21. januarja ruski barvni film SADKO, 22. januarja ameriški film OPICIJI POSEL, 25. januarja argentinski film RAZBOJNIK.

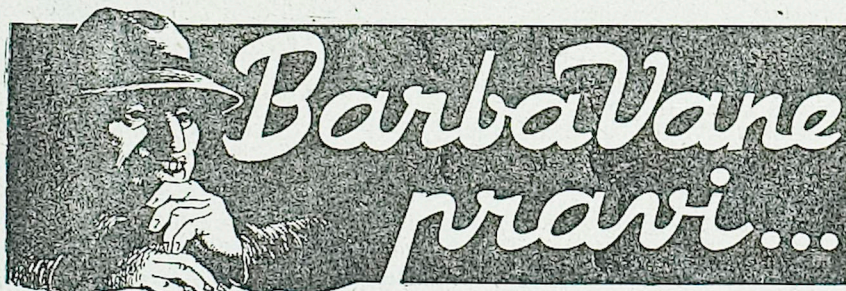
SECOVLJE — 21. januarja italijansko-francoski film ŠTIRJE BREZ POSTELJE, 22. januarja jugoslovanski film STOJAN MUTIKASA, 26. januarja francoski film PREPOVEDAN SAD.

DEKANI — 21. januarja jugoslovanski film STOJAN MUTIKASA, 22. januarja argentinski film RAZBOJNIK.

SKOFIJE — 21. januarja argentinski film RAZBOJNIK, 22. januarja ruski barvni film SADKO, 25. januarja italijansko-francoski film ŠTIRJE BREZ POSTELJE.

SMARJE — 21. januarja ameriški film OPICIJI POSEL, 22. januarja film PANIKA, 25. januarja film POROČNI VENEC.

POSTOJNA — 20., 21. in 22. januarja angleški film MLADA LJUBIMCA, 24., 25. in 26. januarja ameriški barvni film MIRNI CLOVEK.

Mi je Juca že večkrat svetovala, naj se zavarujem za življenje, pa kar odlašam — smučam ne, za kolo sem prestar, peš hodim pa po sredini ceste in se tudi sicer izogibam nevarnostim atomske dobe. Uvidel sem pa, da mi zdaj pretijo z druge strani in bom menda res primoram stopiti k DOZU: me je na vse pretege iskal po uredništvu »Slovenskega Jadrana« direktor trgovskega podjetja »Klas« iz Kopra (čeprav bi že lahko vedel, da me ni nikjer in sem vendar povsod), in potem napadal druge tovariše, kako se mu je zgodila velika krivica in da moram jaz, Vane, preklicati, kar je bilo v zadnji številki o njem napisano. Grozil je, da bo sicer šel na okraj, da bo dal ostavko na svoj položaj in podobno...

Zdaj pa jaz, ubogi Vane, premišljujem, kaj sem vendar takega napravil z njim v zadnji številki »Slovenskega Jadrana«. Kolikor se še spomnim in Vi vsi verjetno tudi — nisem nikogar imenoval. Saj sploh nisem vedel, da je tudi pri Klasu kaj narobe. Zakaj torej ta ha vihra na mojo plešasto glavo?

Poslali so avto pome iz Portoroža, naj pridem zvečer pogledat, kako lepo je v temi sedeti v kavarni, pa se je akcija ponesrečila,

ker smo med potjo v Strunjanu srečali monterja ter ga po non-stop sistemu prepeljali v Portorož, da je luč lahko zagorela istočasno, ko smo mi sedli v kavarni za mizo. Sprašujem se pa, kako bi bilo, če ga mi ne bi vzeli in bi jo moral peš primahati?

Če spremljate stanje naših rek, potem gotovo veste za omejitve potrošnje električnega toka. To so posebno močno upoštevali tudi v Kopru, kjer so po cestah gorele luči podnevi — prav tja v Seme-delo...

Da ne porečete, dragi prijatelji, da imam preozek radius delovanja, Vas bom tokrat popeljal malo naokrog. Pritožili so se mi v Sezani in okolici, da so postali carinski organi hudo »ekspeditivni« v svojem poslovanju z darili iz inozemstva. Povprečna doba »carinskega poroda« je bila okrog dva tedna, zdaj pa se je raztegnila na mesec dni in več. To je posebno hvaležno za darilne pakete, v katerih so včasih pomaranče, ki tako vsaj pošteno »dozorijo«, neglede na to, da morajo naslovljenci plačevati po 20 din skladiščne ležarine dnevno...

Na Pivki pri Postojni imajo nekateri sorodnike tudi v Trstu. Ti sorodniki pa so pravi čarovniki,

Dva dolarja za hektar

Mister Robert R. Colles iz New Yorka je bil svoj čas ugledna osebnost v krogu znanstvenikov, ki se ukvarjajo z raziskovanjem vesolja. Bil je celo direktor znanega Haydnovega planetarija v New Yorku, in vsi, ki so ga poznali, bi ga lahko priporočili kot resnega človeka. Morda mu prav zaradi tega njegov novi poklic »trgovca z nepremičninami« na Luni tako lepo cvete.

Pa poglejmo, kaj si je mož omislil. Pred nekaj meseci je ustanovil »Družbo za razvoj vesolja« in postal njen prvi predsednik. Seveda je »Družba« registriral pri pristojni oblasti po vseh veljavnih predpisih, da je postala popolnoma legalna ustanova, ki že nekaj časa posluje kot stotine drugih trgovskih posredovalnic in ustanov. Le njen »predmet poslovanja« je za naše pojme nekoliko čuden. Družba se namreč ukvarja s prodajo Lune na drobno. Pri njej lahko kupite parcelo, ali celo posestvo na naši zvesti spremeljevalki po skromni ceni — 2 dolarja hektar.

Ker pa vašega novega posestva za enkrat še ne boste mogli obiskati,

vam družba h kupni pogodbi priloži zemljiško mapo z vsemi potrebnimi podatki in točno lego parcele. Hkrati dobite tudi navodilo, kdaj in kako si lahko ogledate svojo novo posest z močnim daljnogledom. V pogodbi je razen tega tudi zapisano, da ste lastnik vseh rud, vključno uran, ki se nahajajo v »podlunju«, t. j. pod »luniščem«, ki ste ga kupili.

Pri nas bi rekli, da je to navadna sleparija, moža pa postavili nekam, odkoder bi lahko bolj v miru opazoval Luno in tudi zvezde. V Ameriki pa ni tako: Collesu njegove »trgovine« po veljavnih zakonih ne morejo niti preprečiti, kaj šele da bi ga kaznovali za goljufijo! Njihovi predpisi namreč določajo, da vsakdo lahko proda določeno parcelo, ki v resnici obstaja in da mu lastnine ne more nihče oporekati. Luno vidimo vsak večer — razen ob mlaju, in mister Colles vam lahko pokaže vašo parcelo. In ker mož pozna zakone, ga ne boste pripravili do tega, da bi vam prodal eno samo ped Lune na tisti strani, ki je ne vidimo.

To je vse lepo, boste rekli. Toda kako bo Colles dokazal lastništvo? Res, tega ne more. Toda nihče na zemlji ne more po ameriških zakonih Collesu dokazati obratno. Collesu bi namreč lahko po teh zakonih očitali goljufijo šele, ko bi se pred sodiščem pojavil nekdo od njegovih klientov in izjavil, da je našel kupljeno parcelo zasedeno. Vse do takrat pa je mister Colles brez skrbi. Svoj posel lahko mirno opravlja naprej. To pa mu prinaša lepe dohodke — saj je v dobrih 2 mesecih prodal že skoraj tri tisoč hektarov lune površine.

Magnezij varuje ladje pred rjo

Nedavni poskusi znanstvenikov so pokazali, da varuje magnezij jeklo oz. železo pred rjavenjem. Na ladijski bok so obesili velike bloke magnezija, ki je segal v vodo. In morska voda je namesto ladijske pločevine razjedala magnezij, ki pa ga je lažje nadomestiti. Takšno zaščito so uporabljali že pri zaščiti jeklenih cevovodov pod zemljo, kablov in cistern, toda ladijska zaščita je nekaj novega. Tako ni čudno, da narašča poraba magnezija v svetu vsako leto za okrog 15 odstotkov.

Konzerve so vzrok nekaterih vrst raka

Po izjavi Nobelovega nagajenca za fiziologijo prof. Otona Warburga škodujejo nekatere kemične snovi, ki jih dodajajo konzervam, celicam človeškega telesa in lahko povzročijo rakasta obolenja. Zato so zdaj ustanovili v Nemčiji posebno komisijo, ki bo nadzorovala proizvodnjo konzervirane hrane. Seznam snovi, za katere meni komisija, da so neškodljive, so že izdelali. Med temi so: mravljična kislina, žveplena kislina in njene soli ter benzol in njegovi derivati. Druge snovi pa še preizkušajo na živalih.

Čoln iz predzgodovinske dobe

V nekem močvirju v Holandiji so našli čoln iz predzgodovinske dobe. Z izotopskimi poskusi so ocenili starost čolna na 8200 let. Čoln je dolg 3 metre, notranjost pa je izdelana iz izžiganjem.

V Karthumu je pred kratkim prvič zavihrala sudanska državna zastava. Kot smo poročali, je Sudan postal neodvisen prve dni januarja t. l. Na sliki: Ministrski predsednik Ismail el Azhari (desno) in vodja opozicije Ahmed Maligomb prisostvujeta zgodovinski slovesnosti.

Tako kot je nekje šport lov na tigre, je za črnce ob Antilskem morju šport lov na vodne tigre — morskega psa. Vsekakor je ta šport veliko bolj nevaren, saj je edino lovčevoro orožje nož in dobra mera poguma. Pri lovu ravna lovec takole: ko zagleda morskega psa, se vrže v morje, se mu približa ter ga zagrabi za zgornji konec gobca, kot vidimo na sliki. S tem onemogoči morskega psu napad. Drugi gib je močan udarec z nožem, tako da se obrne morski pes na hrbet. Zdaj je potreben še zadnji in odločilni sunek, sicer se razjarjeni pes vrže na napadalca.

Višinski rekord imajo miši

Višinski rekord imajo miši, ki so jih poslali v raketi 65.000 metrov visoko. Raketa je bila skonstruirana po vzorcu nemške rakete V 2. To je rekordna višina, ki jo je kdaj doseglo živo bitje z Zemlje. Človek je dosegel komaj tretjino te višine. Ves čas poleta je male vsemirske potničke (deset majhnih belih miši) filmala posebna kamera, občutljivi aparati pa so registrirali vsako najmanjšo spremembo v organizmu živalic. Ko je raketa padala, so se v določeni višini odprla padala in prinesla dragoceni tovor živ in zdrav na Zemljo. Filmski trak je potrdil znanstvenikom, da niso imele živalice v taki višini nobenih težav.

RASTLINE NA MARSU

Konec oktobra lanskega leta je ameriško geografsko društvo objavilo, da predstavljajo modrozele ne lise na Marsovi površini po vsej verjetnosti živo rastlinstvo. Poročilo so izdali na podlagi skrbnega proučevanja fotografskih posnetkov Marsove površine. Posebni raziskovalni komite omenjenega društva pravi, da gre verjetno za mahove, kakršne lahko najdemo v naših skalnatih gorah.

ZA SPREMENBO SE — ZMRZNJENO MLEKO

Prehranbena industrija prav nič ne zaostaja z vedno novimi presenečenji za ostalimi panogami. Eden najnovejših izdelkov prehranbenih strokovnjakov je zmrznjeno mleko v kockah. Izdelovati so jih začeli v Veliki Britaniji in kocke prodajajo v obliki zavitkov iz prozorne plastične mase. Izdelovalci pravijo, da

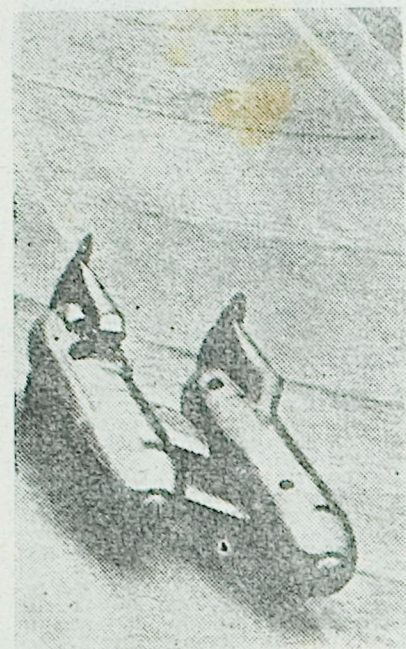
so imeli največje težave z enakomerno porazdelitvijo smetane po zmrznjenih kockah mleka. Take kocke bodo lahko hranile gospodinje doma v hladilnikih najmanj teden dni, ne da bi se mleko pokvarilo.

UMETNI OTOKI NA ATLANTIKU

Ko so začeli govoriti o umetnih otokih vzdolž vzhodne obale ZDA, je marsikdo mislil, da je to le drzna zamisel utopistične fantazije. Zdi se pa, da so začeli z ureditvijo te drzne zamisli, kajti ameriški oceanografski inštitut Woods Hole je dobil naročilo letalskega ministrstva za raziskovanje področij, kjer naj bi bili bodoči umetni otoki. Znanstveniki bodo najprej izmerili globino in proučevali valovanje in tokove na površini in v morskih globinah.

Vendar enkrat uporabna novost — ženski modi

Tako si predstavljajo strokovnjaki dirkalni avtomobil bodočnosti. Pred kratkim je delal z njim poskuse znani dirkač Piero Taruffi in je hotel prekositi svoj lastni rekord (200 milj). Na dirkališče v Monzo je prišel s tem dvodelnim vozilom in startal. Toda smola je hotela, da mu je kmalu po startu odpovedal motor in poskus se je ponesrečil.

Nihar se ne ustrašite! Modna »novost«, ki jo vidite na naši sliki, bo »aktualna« šele čez petdeset let. Tako pravi njen oče, Parižan Laudvin, ki trdi, da bo pričujoča kopalna obleka pomenila leta 2000 višek okusa in elegancije. Če to drži, potem ne bodo leta 2000 nič bolj pametni, kot smo danes.

Kubanec, ki ga je lovska strast razvnela, je preživel ves dan v pripravljanju nabojev in urejanju Canamelove puške v družbi Centelle, ki je veselo opletala okoli njega. Naslednje jutro se je Paloma predstavil v gostilni v lovski obleki v spremstvu don Juquina.

Starec je bil nečakan in je ponavljal vnuku, naj bi pohitel. Čim bo gospod nekaj prigriznil, bodo odšli proti ločju, da bodo izkoristili prve jutranje ure.

In res, kmalu nato so vstopali v čolna: Tonét s Centello v prvega in don Juquin v Palomovega. Tujec je začuden opazoval prekrasno puško starega lovca.

Ko so prišli v Albufero in je Tonét videl, da je ded obračal v levo, ga je vprašal, kam da gredo. Starec se je vprašanju začudil, zato je odgovoril, da v Bolodró, največjo makijo v tistem kraju. Pa ali tega ne vidi? In končno je vsak smrkavec že vedel, da je v tistem kotu veliko divjačine. Tonét je menil, da bi bilo bolje, če bi se bolj vglobili, vendar je moral sprejeti dedove predloge.

Čolna sta zavila v ozek, z gostim grmovjem in ločjem, ki se je mešalo z bičevjem, obdan kanal, medtem ko so se plezalka krotovičile med suhe veje ob jezeru in ustvarjale girlande belih in modrih rož.

Gosto prepletene korenine so dajale videz odpornosti in vztrajnosti trstičevega gozda. Skozi vodo v kanalu je prosevala čudna flora, ki se je dvigala skoraj do vodne gladine, tako da se je zdelo, kot da plovejo po zeleni, s kristalom pokriti planjavi.

V tistem kotičku Albufero, ki je od sonca osvetljen izgledal še bolj divji, je vladala popolna tišina. Od časa do časa je bilo čuti žvižg ptice, skritega v trstju, ali ggranje

vode, ki je izdajalo prisotnost živalic, skritih v blatnem dnu.

Don Juquin je pripravil puško, če bi kaka ptica preletela trstje.

— Tonét, zaveslaj naokoli! — je zaukazal Paloma.

Kubanec je zavil okoli trstja, udarjal z veslom po bližnjih rastlinah, da bi prestrašil divjad. Ko se je po desetih minutah vrnil, je lovec že streljal na purane, od katerih so nekateri preleteli tisti kraj, drugi pa plavali preko.

Ker je bil prostor zelo majhen, lov ni zahteval posebne spretnosti in don Juquin je bil ves presenečen, ko je videl, s koliko lahkoto zadeva ptice.

Ko je katero ustrelil, tedaj je Centella zapuščala čoln in splavalo do nje ter jo potem vsa zmagovalna prinesla. Pa tudi Palomova puška ni bila brez dela. Starec, ki si je hotel pridobiti lovčevu naklonjenost, je vsakokrat, ko je uvidel, da bo kak plen lovec iz Valencije ušel, istočasno ustrelil, nto pa trdil, da je ptico on, don Juquin, sam zadel.

Nenadoma je zaplavala mimo krepljica. Oba sta ustrelila, vendar je ptica izginila med gosto prepletenim grmovjem.

— Ranjena je! — zavpil starec.

— Škoda! — je dodal tujec.

Izginila bo tam v trstju, ne da bi jo mogel kdo zajeti.

— Centella!... Išči! Išči! — je zavpil Tonét psi.

Centella je planila iz čolna in se zagnala v grmovje med pokanjem polomljenih trstov.

Tonét se je smehljaj, prepričan, da bo Centella prinesla plen. Toda ded je podvomil, kajti krepljice, ki so se enkrat zarile v goščo grmovja, ni mogoče več dobiti. Pa tudi psica je bila že prestara. Morda bi ji kaj takega uspelo pred leti, toda zdaj se ni kaj posebno zanesti na njen voh.

Tonét je skopó odgovoril:

— Boste videli, don Juquin, boste videli!

Čuti je bilo, kako je psica brodira po blatu, zdaj blizu zdaj daleč. Trije možki so se, ravnaše po sušenju trstov in grmičevja, pomikali in bližali razburjenemu Centellinemu iskanju.

Stari čolnar se je ves zadovoljen smehljaj. Ali ni rek-
kel?... Ima ali nima prav?...

Tonét pa je vztrajal in ni hotel igrati pred lovecem žalostne vloge. Zato je z dvignjeno pestjo zagrozil psi, naj se čolnu nikar ne bliža. Vpil je:

— Le išči! Le išči!

Uboga žival je spet zginila v vejevje in stresala z repom.

Tonét je bil pripravljen sprejeti stavo, če bi šlo za večšino živalce, kajti imel je za to dokaze.

Centella je medtem stikala v vse smeri, obupana in v bojzani približati se čolnu, ker je videla gospodarjevo pest in čula »išči, le išči!«, kar je zvenelo huje kot vsaka grožnja.

Nenadoma pa je žival v daljavi zalajala. Tonét se je nasmehnil.

Kaj pa zdaj?... Stara Centella je bila sicer počasna, vendar ni nič ušlo njenemu iskanju.

Psica je neprestano lajala v veliki daljavi.

Kubanec je zažvižgal.

— Sem, Centella, sem!...

Kmalu so začeli brodenje v bližini; psica se je bližala, lomila je veje in ločje. Nato so jo zagledali, kako težko plava in tišči nekaj v gobcu...

— Sem, Centella, sem... — je ponavljal Tonét.

Toda ko je Centella priplavala mimo čolna starega Paloma, si je don Juquin z roko zakril oči, kot bi ga blisk oslepil.

— Devica! — je zavpil in pustil puško iz rok.

Tonét je skočil pokonci, skozi zenice mu je šinilo nekaj, blaznosti podobnega, sopol je, kot bi bil že na tem, da utone. Zraven čolna je zagledal zavitek cunj in v njem spolzek in želatinast kup, ki je bil poln pijavk! Drobno oteklo glavico, spačeno, modrikasto, s praznimi očesnimi vdolbinami; iz ene je viselo očesno zrklo.

Zavitek je bil tako odvrten in je razširjal tak smrad, da se je zdelo, kot bi temina noči padla ob belem dnevu na veličastnost jezera.